

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra veřejného práva

Petiční právo v České republice

Bakalářská práce

The right of petition in the Czech Republic

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. JUDr. Jan Kudrna, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Aneta Štěpánková

PRAHA

2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze dne 10. 3. 2022

Aneta Štěpánková

Anotace

Autorka práce kompletně mapuje petiční právo v České republice. V první části je práce zaměřena na historický vývoj lidských práv se zaměřením na práva politická jako jsou petiční právo a svoboda projevu. V následující části se práce zabývá zákonnou úpravou petičního práva, popisuje úpravu v právním řádu České republiky i Evropské unie. Hlavní díl práce je věnován samotným peticím dle zákona o právu petičním, jejich formálním náležitostem a celému procesu, kterým petice musí projít od jejího sepsání až po podání dotčenému státnímu orgánu. Následující část se orientuje na zvláštní druhy petic – takové, které se řídí jinými právními předpisy, online petice a Evropskou občanskou iniciativu. V závěru se autorka věnuje možnostem výkonu petičního práva v souvislosti s krizovými stavy.

Klíčová slova

petiční právo * lidská práva * politická práva * petice * petent * Ústava České republiky * ústavní právo * veřejný zájem * evropská občanská iniciativa

Annotation

The author of the thesis completely surveys the right to petition in the Czech Republic. The thesis focuses on the historical evolution of human rights and aims for political rights such as the right to petition and freedom of speech in the first part. The next part deals with the legal regulation of the right to petition. It describes the regulation in the legal order of the Czech Republic and European Union. The main section is dedicated to the petitions themselves according to the Right to petition Act, their formal requirements, and the whole process from the drafting of a petition to the submission to the state body. The following chapter is focused on the special types of petitions – those governed by other legislation, online petitions, and the European Citizens' Initiative. The end of the thesis is dedicated to the right to petition during a state of emergency.

Keywords

right to petition * human rights * political rights * petition * petitioner * Constitution of the Czech Republic * constitutional law * public interest * European Citizens' Initiative

Obsah

Úvod.....	6
1 Historický vývoj lidských práv vč. práva petičního.....	8
1.1 Vývoj ve světě.....	8
1.2 Vývoj na našem území.....	11
2 Zákonná úprava petičního práva v ČR dnes.....	14
2.1 Prameny petičního práva v ČR.....	14
2.2 Mezinárodní smlouvy.....	16
2.3 Úprava v právu EU.....	16
2.4 Mezinárodní závazky České republiky.....	17
3 Petice.....	19
3.1 Nositelé petičního práva.....	20
3.2 Náležitosti petice.....	21
3.2.1 Požadavek na písemnost.....	21
3.2.2 Osoba, která petici podává.....	22
3.2.2.1 Petiční výbor.....	22
3.2.3 Signatáři petice.....	23
3.2.4 Předmět a obsah petice.....	24
3.2.5 Adresát.....	27
3.3 Cesta petice.....	27
3.3.1 Sepsání petice.....	27
3.3.1.1 Sestavení petice v listinné podobě.....	27
3.3.1.2 Sestavení petice pomocí elektronického nástroje Ministerstva vnitřní.....	27
3.3.2 Shromažďování podpisů od podporovatelů.....	33
3.3.3 Petice vzešlá ze shromáždění osob.....	34
3.3.4 Podání petice.....	35
3.3.5 Přijetí petice adresátem a její vyřízení.....	35
3.3.5.1 Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky.....	36
3.3.5.2 Senát Parlamentu České republiky.....	38
4 Zvláštní druhy petic.....	39
4.1 Zvláštní petice dle jiných zákonů.....	39
4.1.1 Kandidátní listiny na prezidenta republiky.....	39
4.1.2 Zákon o volbách do zastupitelstev obcí.....	41
4.1.3 Zákon o volbách do Parlamentu ČR.....	41
4.1.4 Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích.....	42
4.1.5 Zákon o obcích.....	43
4.1.6 Zákon o krajích.....	43
4.1.7 Zákon o hlavním městě Praze.....	44
4.1.8 Zákon o místním referendu.....	44
4.1.9 Zákon o církvích a náboženských společnostech.....	45
4.2 Online petice.....	46
4.3 Evropská občanská iniciativa.....	49
4.3.1 Právní úprava Evropské občanské iniciativy.....	49
4.3.2 Použití evropské občanské iniciativy.....	50
5 Petiční právo za krizových stavů.....	54

5.1 Derogace.....	54
5.2 Historický pohled.....	56
5.3 Krizová legislativa v ČR.....	56
5.4 Omezení petičního práva.....	57
Závěr.....	60
Seznam použité literatury.....	62
Monografie.....	62
Zákonná úprava.....	63
Webové stránky a elektronické zdroje.....	65

Úvod

Petiční právo má v České republice dlouhou historii, petice u nás vždy byly hojně využívány. V právních předpisech ostatních vyspělých zemích nebývá jmenováno přímo, je „schováno“ pod hlavičkou svobody projevu nebo práva na odpor proti útlaku. Naproti tomu na území českých zemích bývá pravidelně zakotveno v ústavním pořádku už od roku 1848. Zřejmě tam bylo zařazeno v reakci na Prvou pražskou petici k Ferdinandovi V., která byla sepsána dne 11. 3. 1848 ve Svatováclavských lázních.

Když se přesuneme do modernějších dějin, můžeme se zaměřit na druhou polovinu 20. století. V této době bylo sepsáno hned několik významných protirežimních petic. Tyto petice byly obvykle obsahovaly kritiku socialistického režimu a bývaly podpořeny mnoha podpisy tzv. československé „inteligence“. Petice Dva tisíce slov z června roku 1968 obsahovala kritiku Komunistické strany Československa. Tato petice byla nakonec podepsána více než 150 000 občany. Dalším velkým společenským milníkem se stalo sepsání Prohlášení Charty 77 na přelomu let 1976 a 1977. Chartu při jejím vzniku podepsalo více než 200 osob, další ji podepisovaly až do roku 1989, celkově prohlášení podepsalo téměř 1 900 signatářů. Tyto režim perzekvoval ještě po mnoho následujících let.¹ Poslední velkou peticí se stal dokument pojmenovaný Několik vět, který byl sepsán na jaře roku 1989. Požadoval změnu společenského klimatu v zemi, chtěl, aby se vrátil duch svobody a demokratických hodnot. Ti, kteří petici šířili a sbírali pod ní podpisy, byli opět režimem silně pronásledováni. Sběr podpisů měl být završen shromážděním naplánovaným na Mezinárodní den lidských práv (10. 12. 1989), k tomu ale již nedošlo.²

I přesto, že již přes 30 let žijeme ve svobodném a demokratickém režimu, do dnešních dnů společnost stále přikládá velký význam tomu, zda nějaká konkrétní osoba některou z těchto petic podepsala nebo nepodepsala.

1 *Charta 77 - My jsme to nevzdali* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.myjsmetonevzdali.cz/temata/normalizace-a-disent/charta-77/>

2 *Zveřejnění petice Několik vět* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/stalo-se/zverejneni-petice-nekolik-vet>

Tato bakalářská práce nastíní historický vývoj petičního práva ve světě i na našem území, na což plynule naváže aktuální zákonnou úpravou v České republice a shrne i závazky vyplývající nám z mezinárodních smluv a z právního pořádku Evropské unie.

Stěžejní část práce budu věnovat „klasickým“ peticím včetně všech náležitostí, které musí splňovat, a popisu celého procesu od sepsání až po podání petice adresátovi. Právo na sepsání petic a jejich podání státním orgánům na úrovni ústavních zákonů zaručuje Listina základních práv a svobod. Na zákonné úrovni toto právo rozvádí zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním.

Vzhledem k tomu, že k 1. 2. 2022 vzešla v účinnost novela tohoto zákona, která zavedla možnost sepsání a podání petice skrze elektronický nástroj vytvořený Ministerstvem vnitra, zaměřím se na popis tohoto procesu a zhodnotím jeho výhody a nevýhody.

Zaměřím se ovšem i na popis petic, které pod zákon o právu petičním nespádají. Třeba se tak nazývají, ale nejsou pravými peticemi dle tohoto zákona. Tyto petice a procesy, které se jich týkají, se pak řídí podle jiných zákonů. V krátkosti tyto zákony představím. Stručně popíšu i internetové výzvy, které často nesou název „petice“, a možnost podání Evropské občanské iniciativy.

Poslední kapitolu bych chtěla věnovat problematice vykonávání petičního práva v době trvání krizových stavů. Případné omezení možnosti výkonu politických práv je bohužel velmi aktuální téma, které v české společnosti vzbuzuje silné emoce.

1 Historický vývoj lidských práv vč. práva petičního

Petiční právo řadíme do kategorie práv politických (někdy jsou označována jako práva občanská).³ Petiční právo je v mezinárodních úmluvách o lidských právech poněkud složitě nalézt, přímo tento pojem totiž většina chart a deklarací neuvádí. Je ale možné považovat ho za specifickou formu svobody projevu, případně za právo na odpor proti útlaku. A právě tato oprávnění jsou zaručena v převážné většině úmluv o lidských právech již po několik staletí.

1.1 Vývoj ve světě

Prvním velmi významným dokumentem, který se vůbec dotýkal lidských práv (a dokonce se jednalo přímo o práva politická), byla Magna charta libertatum, která byla úplně poprvé vydána v roce 1215. Tato „dohoda“ anglického krále a šlechticů omezovala moc krále Jana Bezzemka a přiznávala určitá práva poddaným (ovšem ne všem, pouze těm svobodným, tedy těm, kteří byli vlastníky nějakého majetku).⁴ Základem pro tento dokument byla Korunovační charta vydaná v roce 1100 při příležitosti korunovace krále Jindřicha I., jež omezovala moc krále vůči šlechticům.

Práva přiznaná v Magně chartě se stala základem pro to, co dnes nazýváme lidskými právy. Dokonce již zde bylo zmíněno právo obracet se na krále a stěžovat si, resp. žádat o nápravu nespravedlností nebo křivd. Další podobné dokumenty byly vydány až o mnoho set let později, v průběhu 17. století. Významným dokumentem z tohoto období byla např. Listina práv (anglicky The Bill of Rights) vydaná v Anglii roku 1689. Dle této listiny „poddaní mají právo podávat králi petice a že veškerá zatýkání a pronásledování pro takové petice jsou nezákonné“⁵. Listina práv dokonce dosud zůstává na území

3 Str. 295, GERLOCH, Aleš, Jan HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 516 s. ISBN 978-80-7380-423-7.

4 Str. 8, HAVLÍČEK, Aleš (vyd.). *Lidská a přirozená práva v dějinách*. 1. vydání. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2014. 235 s. ISBN 978-80-7414-620-6.

5 Str. 401, HATTENHAUER, Hans. *Evropské dějiny práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. 708 s. ISBN 80-7179-056-7.

Commonwealthu v platnosti. Obě dvě jmenované listiny jsou součástí nekodifikované ústavy Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku.

Obrovským milníkem ve vývoji lidských, a samozřejmě s tím souvisejících občanských práv, se stala Velká francouzská revoluce, která započala roku 1789. V průběhu 18. století se evropská společnost začala přetvářet a modernizovat. A právě tato revoluce vytvořila pomyslný zlom, kdy se společnost změnila z takzvané tradiční na industriální či moderní.⁶

V první fázi této revoluce byl Národním shromážděním přijat základní ideový dokument – Deklarace práv člověka a občana (francouzsky Déclaration des droits de l'homme et du citoyen de 1789). Toto prohlášení bylo přijato dne 26. 8. 1789 a mělo se stát preambulí nové ústavy.⁷ Zároveň, jak již bylo nadneseno, mělo zásadní vliv na budoucí politický vývoj celé Evropy. Deklarace totiž již na konci 18. století formuluje základní práva, která jsou až do dnes považována za „nedotknutelná“ - svobodu, rovnost všech občanů, zásadu, že nikdo nesmí být nucen činit něco, co zákon nenařizuje, a zároveň může činit cokoliv, co zákon nezakazuje, zákaz retroaktivity, protože každý může být potrestán jen a pouze podle zákona, který platil již před spácháním onoho činu, presumpce nevin, svoboda projevu, právo na vlastnictví, atd.

Petiční právo v této deklaraci opět není konkrétně jmenováno, dalo by se však podřadit hned pod několik z jejích 17 článků. V potaz můžeme vzít již článek 2. Ten uvádí jako účel politického společenství „... zachování přirozených a nezadatelných práv člověka. Tato práva jsou: svoboda, vlastnictví, bezpečnost a právo na odpor proti útlaku.“ Článek 11 zaručuje svobodu projevu, resp. „svobodné sdělování myšlenek a názorů“.⁸

Obdobně revolučně se ve stejné době vyvíjela situace na druhé straně planety – ve Spojených státech amerických. V roce 1776 se britské kolonie v Severní Americe osvobodily od nadvlády Británie, resp. krále Jiřího III., což stvrdily

6 Str. 9, TINKOVÁ, Daniela (ed.). *Zrození občana: antologie dokumentů z Francouzské revoluce*. 1. vydání. Praha: Academia, 2015. 482 s. ISBN 978-80-200-2423-7.

7 Str. 61, TINKOVÁ, Daniela (ed.). *Zrození občana: antologie dokumentů z Francouzské revoluce*. 1. vydání. Praha: Academia, 2015. 482 s. ISBN 978-80-200-2423-7.

8 Str. 63. TINKOVÁ, Daniela (ed.). *Zrození občana: antologie dokumentů z Francouzské revoluce*. 1. vydání. Praha: Academia, 2015. 482 s. ISBN 978-80-200-2423-7.

přijetím Deklarace nezávislosti. Toto prohlášení potvrzovalo základní lidská práva jako je rovnost všech občanů, kterým se přiznávají jistá vrozená práva a svobody. Z této deklarace později vycházela Ústava Spojených států, která byla přijata dne 17. 9. 1787. K této konstituční listině bylo dosud připojeno 27 dodatků, přičemž prvních deset dodatků doplnilo ústavu již nedlouho po jejím vzniku – v prosinci roku 1791. Tyto dodatky jsou považovány za Listinu práv Spojených států amerických (anglicky United States Bill of Rights) a zaručují dnes už pro USA typickou ochranu základních práv a svobod člověka. Petiční právo samotné je zakotveno hned v prvním dodatku, což naznačuje, že mu byla přikládána velká důležitost. První dodatek tak hovoří mimo jiné o tom, že kongres nesmí přijmout takové zákony, které by omezovaly právo občanů žádat o nápravu křivd.⁹

V první polovině 20. století byl celý svět zasažen dvěma válečnými konflikty do té doby nevídané brutality – 1. světovou válkou (mezi lety 1914 a 1918) a 2. světovou válkou (mezi lety 1939 a 1945). Po konci 2. světové války se světoví lídři shodli na tom, že konflikt takového rozměru se již nikdy nesmí opakovat. S tímto úmyslem byla 24. října 1945 založena Organizace spojených národů (dále jen „OSN“). Zakládajícím dokumentem této organizace se stala Charta Spojených národů, která byla přijata již 26. června 1945. Už v preambuli této charty lid spojených národů prohlašuje, že je odhodlán „prohlásiti znova svou víru v základní lidská práva, v důstojnost a hodnotu lidské osobnosti, v rovná práva mužů i žen a národů velikých i malých“.¹⁰

Na Chartu OSN o tři roky později přirozeně navazuje Všeobecná deklarace lidských práv, která byla vyhlášena Valným shromážděním OSN dne 10. prosince 1948. Tento dokument je prvním, který neomezuje svou působnost pouze na obyvatele nějakého konkrétního státu či území, nicméně je, jak již napovídá jeho název, zcela všeobecný - pro celé lidstvo. Charta OSN není

⁹ *USA a podpora lidských práv* [online]. [cit. 2022-03-03]. Dostupné z:

<https://cz.usembassy.gov/cs/our-relationship-cs/politika-historie/usa-a-lidska-prava/>

¹⁰ Příloha k vyhlášce, preambule, Vyhláška č. 30/1947 Sb., *vyhláška ministra zahraničních věcí o chartě Spojených národů a statutu Mezinárodního soudního dvora, sjednaných dne 26. června 1945 na konferenci Spojených národů o mezinárodní organizaci, konané v San Francisku v posledním znění*

právně závazná, má spíše doporučující charakter. I přesto ale až do dnešních dnů zůstává světově nejuznávanějším lidskoprávním dokumentem.

1.2 Vývoj na našem území

Vývoj lidských a politických práv na území českých zemí, později Československa a konečně i v České republice vždy víceméně kopíroval vývoj ve světě. Je to vcelku samozřejmé, jelikož jsme až do začátku 20. století byli součástí jednoho z největších a nejvlivnějších státních útvarů na světě – Rakouského císařství (resp. Rakouska-Uherska). Přičemž rakouské politické události v průběhu 19. století ovlivňovaly významnou část světa. Poté, po vzniku Československé republiky, se naše mladá republika snažila přiblížit ideálu ostatních evropských i světových demokratických států.

Ovšem, jak zmiňuje Pavel Molek, přímo v českých zemích hrály petice a petiční právo velkou roli ve vývoji dějinných událostí již od 19. století. A to je zřejmě důvodem, proč na našem území a v našem právním systému bývá toto právo zakotveno přímo (na rozdíl od ostatních států světa, kde petice neplnily tak významnou úlohu a kde je tedy petiční právo „podřazeno“ např. pod právo na svobodu projevu).¹¹

V roce 1811 byl vydán Všeobecný zákoník občanský (úplný název v němčině zněl Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie), který se stal stěžejním kodexem na území Rakouska (v Uhersku byl v platnosti pouze krátce v polovině 19. století). Tento zákoník na našem území zaručoval lidská a osobní práva v podstatě až do poloviny 20. století. V Dílu prvním (O osobním právu) jsou zaručena vrozená práva, přičemž § 19 tohoto zákoníku zaručuje, že: „Každému, kdo se cítí zkrácen ve svém právu, je volno vznést svoji stížnost na úřad, určený zákony. Kdo však jeho opomíjeje, počíná si svémocně, nebo kdo překročí hranice nutné obrany, je za to zodpověden.“¹²

¹¹ Str. 217, MOLEK, Pavel. *Politická práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 616 s. ISBN 978-80-7478-502-3.

¹² § 19, Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., *Obecný zákoník občanský* ve znění k 1. 1. 1917

Politická práva doznala většího významu až po vzniku konstitucionalismu, tedy po revolučním roce 1848. Petiční právo bylo od té doby vždy jistým způsobem zakotveno přímo v ústavních listinách. Zaručovala ho již v první vyhlášená ústava z 25. dubna 1848 (tzv. Pillersdorfova nebo také Dubnová). Volný překlad jejího § 22 zní: „Petiční právo a právo na založení spolků náleží každému státnímu občanovi. Výkon těchto práv bude upraven zvláštními zákony.“¹³ Dále toto právo ještě upravuje § 48: „Obě Komory mohou činit návrhy zákonů nebo po předložení důvodů požádat vládu o předložení návrhu zákona. Mohou přijímat petice a projednávat je, přičemž takové petice nesmí být podány od soukromých osob nebo společností, nýbrž musí být předloženy členem komory.“¹⁴ Ústava rakouské říše ze dne 4. března 1849 (tzv. Stadionova nebo také Březnová) byla rozdělena na dvě části, přičemž celá druhá část byla věnována základním právům. Petičnímu právu se věnuje § 6 této části: „Právo žádosti (petice) jest každému zůstaveno. Petice pod společným jménem smějí vycházeti pouze od ouřadů a zákonně uznaných jednot.“¹⁵ Ani jedna z těchto dvou ústav ovšem nenabyla účinnosti. Březnová ústava byla později císařem dokonce zrušena.

Takzvaná „prosincová“ ústava z roku 1867 se sestávala se sedmi samostatně vydaných ústavních zákonů (141-147/1867 ř. z.), přičemž jeden z nich – č. 142/1867 ř. z., Základní zákon státní o obecných právech občanů státních v královstvích a zemích v radě říšské zastoupených – zaručoval ve svém článku 11 petiční právo takto: „Každému přísluší právo petiční. Petice pod společným jménem podávati se mohou jenom od korporací neb spolků zákonem uznaných.“¹⁶

Prvním československým ústavním dokumentem, ve kterém bylo petiční právo zakotveno, se stala Ústava Československé republiky z roku 1920 (uvozuje ji

13 § 22, Nejvyšší patent z 25. dubna 1848, *Ústavní listina rakouského císařství* ve znění k 25. 4. 1848

14 § 48, Nejvyšší patent z 25. dubna 1848, *Ústavní listina rakouského císařství* ve znění k 25. 4. 1848

15 Část B) Základní práva, § 6, *Ústava rakouské říše ze dne 4. března 1849* ve znění k 4. 3. 1849

16 čl. 11, Zákon č. 142/1867 ř.z., *o obecných právech občanů státních v královstvích a zemích v radě říšské zastoupených* ve znění k 21. 12. 1867

zákon č. 121/1920 Sb. z. a n.). Hlava V. této ústavní listiny shrnuje občanská práva, svobody i povinnosti. V tomto směru byla značně inspirována ostatními evropskými demokratickými ústavami.¹⁷ Petiční právo je stanoveno konkrétně v § 115: „Právo petiční přísluší každému; právníckým osobám a sdružením jen v mezích jejich působnosti.“¹⁸

Za 2. světové války, v období existence Protektorátu Čechy a Morava, byla lidská práva občanská značně omezena, logicky tedy neexistovala žádná právní úprava petičního práva (přes to, že ústava z roku 1920 byla stále platná, nebyla tehdejším režimem respektována). Po skončení války byla obnovena účinnost první československé ústavy z roku 1920.¹⁹

V Ústavě Československé republiky (ústavní zákon č. 150/1948 Sb. - obvykle nazývána Ústava 9. května), která nahrazovala první československou ústavu, byla občanská práva shrnuta v první kapitole (Práva a povinnosti občanů). Petiční právo je (i když pouze krátce) specifikováno v § 23: „Každý má právo předkládat petice kterémukoli veřejnému orgánu.“²⁰

Ústava Československé socialistické republiky (ústavní zákon č. 100/1960 Sb.), spíše známá jako socialistická ústava, zakotvovala práva a povinnosti občanů v hlavě druhé. Čl. 29 zakotvuje petiční právo i přesto, že ho tak přímo nenazývá: „Občané a organizace mají právo obracet se k zastupitelským sborům a k ostatním státním orgánům s návrhy, podněty a stížnostmi; státní orgány jsou povinny je odpovědně a včas vyřizovat.“²¹

Po politickém převratu v roce 1989 se nově vzniklá Československá federativní republika, resp. později Česká a Slovenská Federativní republika, mínila přihlásit k demokratickým zásadám běžným ve světě. Hlava druhá stále platné

17 Str. 297, GERLOCH, Aleš, Jan HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 516 s. ISBN 978-80-7380-423-https://europa.eu/citizens-initiative/_cs7.

18 § 115, Ústavní zákon č. 121/1920 Sb., *kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky* ve znění k 29. 2. 1920

19 str. 38, GERLOCH, Aleš, Jan HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 516 s. ISBN 978-80-7380-423-7.

20 § 23, Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., *Ústava Československé republiky* ve znění k 9. 5. 1948

21 § 29, Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., *Ústava Československé socialistické republiky* ve znění k 11. 7. 1960

socialistické ústavy byla v oblasti lidských a občanských práv považována za nepoužitelnou. V listopadu 1990 proto Slovenská národní rada předložila návrh na vydání ústavního zákona, který by vyhlásil Listinu základních práv a svobod (dále jen „LZPS“). Dne 9. 1. 1991 Federální shromáždění České a Slovenské republiky přijalo dva právní předpisy – ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky, a dále samotnou Listinu základních práv a svobod (bez číselného označení). Ústavní zákon č. 23/1991 Sb. mimo jiné v § 5 zrušuje celou hlavu druhou dosud platné socialistické ústavy.²² Dle § 6 odst. 1 měly být do konce roku 1991 upraveny všechny stávající právní předpisy tak, aby byly s Listinou v souladu. Pokud by upraveny nebyly, pozbyly by účinnosti.²³

2 Zákonná úprava petičního práva v ČR dnes

Zákony o politických právech byly v ČSFR postupně přijímány již od začátku roku 1990, tedy od převratu režimu. V následujících kapitolách předkládám přehled aktuálně platných právních předpisů, které pokrývají oblast petičního práva v České republice.

2.1 Prameny petičního práva v ČR

Petiční právo v České republice je, stejně jako ostatní politická práva, garantováno ústavním pořádkem. LZPS, která je v našem právním systému zařazena na úrovni ústavních zákonů, zaručuje každému právo obracet se sám nebo s jinými na státní orgány a orgány územní samosprávy.²⁴ Tato listina byla přijata Federálním shromážděním České a Slovenské federativní republiky dne 9. 1. 1991. Po rozpadu ČSFR pak byla beze změn přejata do ústavního

²² § 5, Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., *Ústavní zákon, kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky* ve znění k 8. 2. 1991

²³ § 6, Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., *Ústavní zákon, kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky* ve znění k 8. 2. 1991

²⁴ čl. 18, Úplné znění usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., *o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky* v posledním znění

pořádku nově vzniklé České republiky²⁵ (a to včetně úvodního ustanovení: „Federální shromáždění na základě návrhů České národní rady a Slovenské národní rady,...“²⁶).

Zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním, byl, stejně jako zákony o ostatních politických právech, přijat 27. 3. 1990 - tedy ještě před vznikem České republiky a dokonce také několik měsíců před přijetím LZPS. Nicméně vzhledem k tomu, že čl. 18 Listiny téměř doslovně odpovídá úvodním ustanovením zákona o právu petičním, nedošlo ke kolizi *Lex superior derogat legi inferiori*, a nebylo tedy potřeba žádným způsobem tento zákon upravovat.

Zákon o právu petičním tak zůstal beze změn až do 31. 1. 2022. Na základě zákona č. 261/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s další elektronizací postupů orgánů veřejné moci, který byl přijat dne 9. 7. 2021, byl s účinností od 1. 2. 2022 zákon o petičním právu novelizován (byl přidán § 6a, který se věnuje novému nástroji Ministerstva vnitra, který umožní sestavování petic, sběr podpisů a podávání petic elektronickým způsobem)²⁷.

S pojmem petice pracují v českém právním pořádku i další zákony, dalo by se ale říci, že se v nich nejedná o petice v pravém smyslu slova, spíše jde o speciální petice k určitému konkrétnímu využití. Tyto zvláštní petice se řídí podle jiných právních předpisů – jde zejména o zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky, zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. Peticím, které se řídí dle zvláštních právních předpisů se budu věnovat dále v kapitole 4.1.

²⁵ str. 64, GERLOCH, Aleš, Jan HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 516 s. ISBN 978-80-7380-423-7.

²⁶ Viz úvodní ustanovení, Úplné znění usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky v posledním znění

²⁷ čl. VI, zákon č. 261/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s další elektronizací postupů orgánů veřejné moci v posledním znění

2.2 Mezinárodní smlouvy

Součástí českého právního řádu se na základě čl. 10 a 10a Ústavy taktéž stávají parlamentem ratifikované mezinárodní smlouvy. A, jak je explicitně uvedeno v čl. 10, pokud tato mezinárodní smlouva uvádí něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.²⁸

Politická práva, včetně práva petičního (resp. práva na svobodu projevu, tato problematika je vysvětlena již dříve v kap. 1) zaručuje mnoho přijatých mezinárodních úmluv. V tomto směru je jedním z nejdůležitějších dokumentů Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, který byl přijat Organizací spojených národů v roce 1966. Na tento pakt navazují dva opční protokoly z let 1966 a 1989. Československá socialistická republika vyhlásila tento pakt pod č. 120/1976 Sb.²⁹ Svoboda projevu je zde zaručena v čl. 19.

Dalším takovým dokumentem je Radou Evropy sjednaná Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950, kterou Česká republika ratifikovala a publikovala ve Sbírce zákonů v roce 1992. Ta zaručuje svobodu projevu v čl. 10.³⁰

2.3 Úprava v právu EU

Chartou, která petiční právo přímo zmiňuje, je Listina základních práv EU. Ta se původně měla stát součástí plánované „ústavy Evropské unie“. Tato ústava ovšem nikdy nebyla schválena. Listina základních práv EU byla tedy nakonec vyhlášena jako samostatný – nicméně právně nezávazný - dokument dne 7. 12. 2000. Dne 1. 12. 2009 vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, která mimo jiné upravuje Smlouvu o Evropské unii. Od tohoto dne se Listina základních práv EU stala skrz § 6 Smlouvy o Evropské unii právně závaznou a, co se týče právní síly, byla postavena na roveň samotným zakládacím smlouvám.³¹ Dle čl. 44 této listiny je petiční právo k Evropskému parlamentu

²⁸ § 10, Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

²⁹ Str. 87, GERLOCH, Aleš, Jan HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Pízeň: Aleš Čeněk, 2013. 516 s. ISBN 978-80-7380-423-7.

³⁰ čl. 10, sdělení č. 209/1992 Sb., *Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících* v posledním znění

³¹ § 6, *Smlouva o Evropské unii* v posledním znění

zaručeno každému občanovi Evropské unie, každé fyzické osobě s bydlištěm nebo právnické osobě se sídlem v členském státě.³²

Smlouva o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) zaručuje petiční právo dokonce v několika svých člancích. V části druhé, která se věnuje zákazu diskriminace a občanství Unie, jsou to články 20 a 24. Článek 20, odst. 2, písm. d) zaručuje občanům EU mimo jiné: „Petiční právo k Evropskému parlamentu, právo obracet se na evropského veřejného ochránce práv a právo obracet se na orgány a poradní instituce Unie v jednom z jazyků Smluv a obdržet odpověď ve stejném jazyce.“³³ Článek 24 SFEU odkazuje na článek 11 Smlouvy o Evropské unii, přičemž oba dva tyto články se týkají problematiky občanské iniciativy (toto téma bude rozebráno dále v kapitole 4.3). Přímo petiční právo je zmíněno až v části šesté, která je věnovaná institucionálním a finančním ustanovením. Oddíl 1 této části se zabývá fungováním Evropského parlamentu, přičemž článek 227 přiznává právo předložit petici Evropskému parlamentu každé fyzické nebo právnické osobě s bydlištěm, resp. sídlem, v některém z členských států. Petice, kterou může podat kdokoliv sám za sebe nebo s jinými osobami, se může týkat pouze věcí, které spadají do činností Unie nebo se jich přímo dotýká.³⁴

2.4 Mezinárodní závazky České republiky

Náš stát (Československo a později i Česká republika) se ve své historii postupně stával členem mnoha mezinárodních společenství. Často jsme se v souvislosti s tím zavázali přijmout různé lidskoprávní úmluvy, abychom se přiblížili standardům uznávaným ve světě.

Článek 10 Ústavy České republiky stanovuje, že mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas se stávají součástí právního pořádku naší republiky. Zároveň ovšem nařizuje, že stanovuje-li některá mezinárodní smlouva něco jiného než „pouhé“ zákony, musí být použita právě ona mezinárodní

³² čl. 44, *Listina základních práv EU* v posledním znění

³³ čl. 20, *Smlouva o fungování Evropské unie* v posledním znění

³⁴ čl. 227, *Smlouva o fungování Evropské unie* v posledním znění

smlouva.³⁵ Proto je poměrně praktické, aby byly zákony země v souladu s mezinárodními smlouvami.

Legislativa Československa i České republiky ale, co se týče petičního práva (resp. svobody projevu), vždy korespondovala s mezinárodními lidskoprávními úmluvami. Československý/český právní řád totiž zaručoval petiční právo již od svého počátku, což popisují v kapitole 1.2.

Československo bylo jedním ze zakládajících členů Organizace spojených národů, která jako celek v prosinci roku 1948 přijala Všeobecnou deklaraci lidských práv, ač se zrovna Československo při hlasování o jejím přijetí zdrželo. Tato deklarace ve svém článku č. 19 zaručuje právo na svobodu přesvědčení a projevu.³⁶ Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky, platný na našem území již od 9. května zaručuje jak svobodu projevu³⁷, tak svobodu svědomí a přesvědčení³⁸ i právo petiční³⁹.

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech vstoupil v platnost dne 23. 3. 1976. Ústavní listinou, která byla v té době platná, byla Ústava Československé socialistické republiky ze dne 11. července 1960. Pakt zaručuje svobodu projevu, což znamená, že každý může svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky a to jakýmkoliv způsobem.⁴⁰ Přičemž v tu chvíli platná socialistická ústava zaručuje „v souladu se zájmy pracujícího lidu“ svobodu projevu všem občanům ve všech oborech života společnosti.⁴¹

Ač byla Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod sepsána již v roce 1950, Československo ji ratifikovalo až v březnu roku 1992. V té době zůstávala stále ještě v platnosti socialistická ústava, nicméně od roku 1991 již doplňovala

35 čl. 10, Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky* v posledním znění

36 čl. 19, *Všeobecná deklarace lidských práv* [online]. [cit. 2022-03-03]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/UDHR_2016_CZ_web.pdf

37 § 18, Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., *Ústava Československé republiky* ve znění k 9. 5. 1948

38 § 15, Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., *Ústava Československé republiky* ve znění k 9. 5. 1948

39 § 23, Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., *Ústava Československé republiky* ve znění k 9. 5. 1948

40 čl. 19, odst. 2, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Vyhláška č. 120/1976 Sb., *vyhláška ministra zahraničních věcí o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech* v posledním znění

41 čl. 28, odst. 1, Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., *Ústava Československé socialistické republiky* ve znění k 11. 7. 1960

ústavní pořádek také LZPS. Článek 10 Úmluvy⁴², který se týká svobody projevu, odpovídal ustanovením socialistické ústavy⁴³ i LZPS⁴⁴. Ta dokonce již zaručovala petiční právo přímo.⁴⁵

Lisabonská smlouva, která pozměňovala zakládací smlouvy EU, byla Českou republikou ratifikována v roce 2009. Tímto okamžikem se stala závaznou Listina základních práv Evropské unie, která zakotvovala petiční právo k Evropskému parlamentu.⁴⁶ Protože se právo Evropské unie stává součástí právního řádu každého jejího členského státu⁴⁷ a Česká republika vstoupila do Evropské unie již v roce 2004, přejímá ho samozřejmě také. Proto i každý občan České republiky může využít své petiční právo a obrátit se se svou peticí na Evropský parlament.

3 Petice

V této kapitole budu popisovat petice obecně – ve smyslu zákona č. 85/1990 Sb., o právu petičním, a čl. 18 LZPS. Petice dle jiných zákonů budou tématem kapitoly 4.1.

Výraz „petice“ vychází z latinského slova „petitio“, které znamená požadavek, žádost.

S použitím § 1 odst. 1 zákona o právu petičním a čl. 18, odst. 1 můžeme definovat petici jako podání (stížnost, žádost, týkající se věci veřejného nebo jiného společného zájmu, které může každá osoba (a to sama nebo i spolu

42 čl. 10, sdělení č. 209/1992 Sb., *Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících* ve znění k 15. 5. 1992

43 čl. 28, odst. 1, Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., *Ústava Československé socialistické republiky* ve znění k 11. 7. 1960

44 čl. 17, Úplné znění usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., *o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky* v posledním znění

45 čl. 18, tamtéž

46 čl. 44, *Listina základních práv EU* v posledním znění

47 *Prameny a působnost práva Evropské unie* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/6/prameny-a-pusobnost-prava-evropske-unie>

s dalšími lidmi) podat státnímu orgánu, resp. orgánu územní samosprávy nebo právnické osobě, které byla působnost státního orgánu svěřena⁴⁸.

3.1 Nositelé petičního práva

Již v úvodních ustanoveních LZPS i zákona o právu petičním je petiční právo, tedy možnost sepsat petici nebo podpořit petici někoho jiného, přiznáno každému.⁴⁹ Tyto dva právní předpisy nestanovují žádná omezení na základě věku, občanství, místa pobytu, atd.⁵⁰

Jediné, a trochu specifické, omezení však vyjmenovává LZPS ve svém čl. 44.⁵¹ Je zde uvedeno mimo jiné i právo petiční, které může být omezeno příslušníkům bezpečnostních sborů a příslušníkům ozbrojených sil. Nicméně tato možnost zatím nikdy nebyla využita.

Nositelem petičního práva může být kdokoliv – jakákoliv osoba – tedy osoba fyzická i osoba právnická. V LZPS nejsou právnické osoby zmíněny, např. Václav Pavlíček tak vyjadřuje názor, že to, že je petiční právo přiznáno „každému“, znamená každému jedinci, fyzické osobě. Většinový názor se ale přiklání spíše k názoru, že nositeli tohoto práva mohou být i osoby právnické.⁵² S tím počítá i § 1 odst. 2 zákona o právu petičním, v němž se toto právo přiznává i právnickým osobám, které ho mohou využít, je-li to v souladu s cíli jejich činnosti.⁵³ Diskutabilní může být, jak správně posoudit, zda nějaký požadavek souvisí s činností této právnické osoby. Musíme vycházet z toho, že pokud se

48 § 8, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

49 § 1, odst. 1, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění; čl. 18, odst. 1, Úplné znění usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky v posledním znění

50 Str. 118, JEMELKA, Luboš a Jan BŘEŇ. *Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím, zákon o právu petičním: s komentářem*. Praha: ASPI, 2007, 172 s. ISBN 978-807-3572-792.

51 „Zákon může soudcům a prokurátorům omezit právo na podnikání a jinou hospodářskou činnost a právo uvedené v čl. 20 odst. 2; zaměstnancům státní správy a územní samosprávy ve funkcích, které určí, též právo uvedené v čl. 27 odst. 4; příslušníkům bezpečnostních sborů a příslušníkům ozbrojených sil též práva uvedená v čl. 18, 19 a čl. 27 odst. 1 až 3, pokud souvisí s výkonem služby. Osobám v povoláních, která jsou bezprostředně nezbytná pro ochranu života a zdraví, může zákon omezit právo na stávkou.“

52 Str. 224, MOLEK, Pavel. *Politická práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 616 s. ISBN 978-80-7478-502-3.

53 § 1 odst. 2, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

nějaká právnická osoba, resp. osoba, která za ni může jednat, rozhodne k podpoření určité petice, zřejmě to se to její činnosti nějakým způsobem dotýká.

Fyzické osobě není (až na výjimku dle čl. 44 LZPS – viz výše) petiční právo omezeno. V souvislosti s omezením tohoto práva se objevují zejména dva následující omyly.

Častou domněnkou je, že podat nebo podepsat petici je možné až po dovršení 18 nebo alespoň 15 let věku. Jelikož je toto právo přiznáno každému, kdo má právní subjektivitu, petici může podat nebo podepsat každý od svého narození až do své smrti. Některá věková omezení platí, týkají se ovšem pouze procedurálních požadavků pro shromažďování podpisů a podání petice dotčenému státnímu orgánu⁵⁴. Tato omezení budou uvedena v následujících kapitolách.

Neplatí zde ani další častý omyl – že podepsat nebo sestavit petici může pouze občan České republiky. Vzhledem k tomu, že ani LZPS ani zákon o právu petičním neuvádí jako podmínku občanství, je potřeba uznat, že petičním právem mohou disponovat i cizinci.

3.2 Náležitosti petice

Každá petice musí dle zákona o právu petičním splňovat určité náležitosti, aby mohla být podána a následně vyřízena.

3.2.1 Požadavek na písemnost

Petice musí být písemná.⁵⁵ Do 31. 1. 2022 existovaly dvě možnosti, které odpovídaly zákonu, vytvoření petice v listinné podobě a následné sbírání vlastnoručních podpisů od lidí, kteří petici chtěli podpořit, nebo vytvoření petice elektronicky a shromažďovat „pod ní“ uznávané elektronické podpisy. Od novely zákona o právu petičním (účinnost od 1. 2. 2022) zde přibyla možnost sepsat petici, sbírat podpisy od podporovatelů i podání petice v elektronické podobě

⁵⁴ Str. 119, JEMELKA, Luboš a Jan BŘEŇ. *Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím, zákon o právu petičním s komentářem*. Praha: ASPI, 2007. 172 s. ISBN 978-80-7357-279-2.

⁵⁵ § 5, odst. 1, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

prostřednictvím nástroje vytvořeného Ministerstvem vnitra.⁵⁶ Podrobnosti o tomto způsobu popisují v kapitole 3.3.1.2.

Pokud je petice stručná a nemá větší množství podporovatelů, je možné připojit podpisy petentů včetně všech daných náležitostí přímo pod text petice. Pokud ale je podporovatelů více, s největší pravděpodobností bude třeba, aby byly podpisy shromažďovány na další listy, které nazýváme podpisové archy. Pokud tyto archy neobsahují samotný text petice, musí být označeny tak, aby bylo zřejmé, ke které petici patří – aby si petenti opravdu mohli být jisti, k jakému požadavku svůj podpis připojují, a nebylo možné s podpisy jakýmkoliv způsobem manipulovat.⁵⁷

3.2.2 Osoba, která petici podává

Petice nemůže být podána anonymním způsobem. Vždy musí být uvedeno jméno, příjmení a bydliště osoby, která petici podává. Touto osobou bývá obvykle její zakladatel – člověk, který petici sepsal s tím úmyslem, že ji později předá danému státnímu orgánu.

3.2.2.1 Petiční výbor⁵⁸

§ 3 zákona o právu petičním umožňuje založit petiční výbor za účelem sestavení petice, sběru podpisů, doručení petice vybranému orgánu a komunikaci s ním. Sestavení tohoto výboru není povinné, ale může být užitečné zejména pro organizaci celého procesu.

Odst. 3 tohoto ustanovení pak stanovuje povinnost členů petičního výboru zvolit jednu osobu, která je starší 18 let, která bude za výbor vystupovat a jednat s dotčenými orgány.

Pokud je petiční výbor stanoven, musí být na petici uvedena také jména, příjmení a bydliště všech členů výboru i osoby, která je oprávněna členy petičního výboru v této věci zastupovat.⁵⁹

⁵⁶ § 6a, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

⁵⁷ § 4, odst. 2, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

⁵⁸ § 3, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

⁵⁹ § 5, odst. 1, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

Pokud jsou podpisy petentů shromažďovány na podpisové archy, musí být na každém takovém archu uvedeno jméno, příjmení a bydliště osoby, která petici podává, nebo osoby, která zastupuje členy petičního výboru.⁶⁰

Zákon neuvádí, že autor petice nebo členové petičního výboru musí být zároveň petenty petice. Nicméně se už z povahy věci předpokládá, že pokud za tuto myšlenku veřejně vystupují, podporují ji natolik, že petici podepíší.⁶¹

3.2.3 Signatáři petice

Zákon o právu petičním počítá s tím, že právo obracet se na státní orgány má „každý sám nebo s jinými“.⁶² I zakladatel sám tak může petici podat vybranému orgánu. Většinou ale zakladatelé petic využívají možnosti shromáždění podpisů dalších podporovatelů. Dá se vycházet z toho, že čím více podpisů pod svou petici shromáždí, tím větší váhu toto podání následně bude mít.⁶³ Může tím být vytvořen větší „tlak“ na adresáta.

Lidé, kteří petici svým podpisem podpoří, se obvykle označují jako petenti či signatáři petice.

Ke svému podpisu signatáři připojí také jméno, příjmení a bydliště. Způsobem uvedení těchto náležitostí se zabýval Krajský soud v Českých Budějovicích, který řešil platnost podpisů pod návrhem na konání místního referenda, v usnesení 10 Ca 37/2006 ze dne 31. března 2006. Některé poznatky z tohoto usnesení se dají aplikovat i na obecné petice v listinné podobě. Z tohoto usnesení lze vyvodit, že uvedené údaje mohou být (před)tištěné, důležité je, aby se petent vlastnoručně podepsal a tím projevil vůli petici podpořit. V případě, kdy se na dalším řádku opakuje stejná adresa, je možno použít tzv. stejnítku, poněvadž je tento symbol všeobecně známý a užívaný. Pokud se jedná o petici podle jiného zákona, kde je třeba uvést datum narození petenta, dle tohoto usnesení

⁶⁰ § 4, odst. 2, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

⁶¹ Str. 119, JEMELKA, Luboš a Jan BŘEŇ. *Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím, zákon o právu petičním s komentářem*. Praha: ASPI, 2007. 172 s. ISBN 978-80-7357-279-2.

⁶² § 1, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

⁶³ Str. 128, JEMELKA, Luboš a Jan BŘEŇ. *Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím, zákon o právu petičním s komentářem*. Praha: ASPI, 2007. 172 s. ISBN 978-80-7357-279-2.

nevadí, že je uveden rok narození pouze posledním dvojčíslicím, neboť zatím nemohou nastat pochybnosti, v jakém století byl petent narozen.⁶⁴ To podle mého názoru v dnešní době už není tak jednoznačné, proto by bylo lepší uvádět datum narození v úplném tvaru.

Naopak za vadu toto usnesení považuje nahrazení jména nebo příjmení zkratkou. Jako další vada je uváděno to, že by neměly být údaje dopisovány zpětně.⁶⁵

Ovšem ze závěru soudu vyplývá, že by měla být brána v potaz především vůle petenta podpořit danou petici.⁶⁶ Zejména proto, že „obyčejné“ petice nevyžadují žádný minimální počet podpisů. Platnost podpisů je potřeba ověřovat především u petic podle jiných zákonů (pokud mají stanovené minimum signatářů).

3.2.4 Předmět a obsah petice

Předmětem petice by měly být věci veřejného nebo jiného společenského zájmu.⁶⁷ Vymezení pojmu „veřejný zájem“ je poměrně těžké, neboť jeho přesná definice neexistuje, ač se na tento pojem odvolává mnoho českých právních předpisů. Jemelka a Břeň formulují veřejný zájem jako takový zájem, který není jen a pouze individuální, nýbrž je prospěšný i osobám druhým. Pro individuální zájem mohou sloužit jiné právní nástroje – např. stížnost, proto, pokud by byla podána petice ve věci individuálního zájmu, neměla by být považována za petici dle zákona o právu petičním.⁶⁸

Petice ve prospěch jednotlivců se ovšem objevují také. Často se týkají dodržování lidských práv a pokud je jejím požadavkům vyhověno, může to mít

64 Str. 130, JEMELKA, Luboš a Jan BŘEŇ. *Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím, zákon o právu petičním s komentářem*. Praha: ASPI, 2007. 172 s. ISBN 978-80-7357-279-2.

65 Str. 131, JEMELKA, Luboš a Jan BŘEŇ. *Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím, zákon o právu petičním s komentářem*. Praha: ASPI, 2007. 172 s. ISBN 978-80-7357-279-2.

66 Str. 131, JEMELKA, Luboš a Jan BŘEŇ. *Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím, zákon o právu petičním s komentářem*. Praha: ASPI, 2007. 172 s. ISBN 978-80-7357-279-2.

67 § 1, odst. 1, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

68 Str. 119, JEMELKA, Luboš a Jan BŘEŇ. *Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím, zákon o právu petičním s komentářem*. Praha: ASPI, 2007. 172 s. ISBN 978-80-7357-279-2.

celospolečenský dopad. Můžeme si uvést příklad petice, jež požaduje propuštění nespravedlivě vězněného politického vězně nebo zlepšení podmínek jeho věznění – např. v Československu takto byla dne 26. 1. 1989 sepsána Iniciativa kulturních pracovníků za propuštění Václava Havla.⁶⁹ Ač tyto petice požadují řešení situace týkající se jednotlivce, může to být pro adresáta zpráva o tom, že veřejnost nesouhlasí s tím, co se zde v tomto směru děje, a nechce to mlčky tolerovat. Taková petice může také vzbudit pozornost širší veřejnosti nebo třeba i médií, což vytvoří na adresáta ještě větší společenský tlak. To ho nakonec může donutit aplikovat stejné postupy i v ostatních obdobných případech.

Obsahem petice nemůže být absolutně cokoliv. Nejdůležitějším omezením v tomto smyslu je to, že peticí se nesmí zasahovat do nezávislosti soudu, což je přímo uvedeno jak v zákoně o právu petičním,⁷⁰ tak v LZPS.⁷¹ Toto ovšem neznamená, že soudům nesmí být adresované žádné petice. Soudy mohou přijímat a vyřizovat jakékoliv „obecné“ petice, které se nebudou dotýkat jejich nezávislosti v konkrétních rozhodnutích.

Ve svém článku 18, odst. 3 LZPS omezuje obsah petice tak, že nesmí vyzývat k porušování základních práv a svobod zaručených Listinou.⁷² § 1, odst. 4 zákona o právu petičním toto omezení poněkud rozšiřuje – petice nesmí vyzývat k porušování ústavy a zákonů (obecně) a dále zakazuje vyzývání k „popírání nebo omezování osobních, politických nebo jiných práv občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení, nebo k rozněcování nenávisti a nesnášenlivosti z těchto důvodů, anebo k násilí nebo hrubé neslušnosti“.⁷³

V České republice ale neexistuje žádný kontrolní orgán, který by dodržování těchto obsahových omezení kontroloval. Listinné petice nejsou žádným

69 *Petice kulturních pracovníků za propuštění Václava Havla* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.vaclavhavel.cz/cs/index/novinky/675/petice-kulturnich-pracovniku-za-propusteni-vaclava-havla>

70 § 1, odst. 3, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

71 Čl. 18, odst. 2 Úplné znění usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky v posledním znění

72 čl. 18, odst. 3, tamtéž

73 § 1, odst. 4, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

způsobem „registrovány“. O existenci petic státní orgány nebývají informovány až do chvíle, kdy jim jsou předány. Poté, co petici převezmou, mohou posoudit její obsah a rozhodnout, zda porušuje nebo neporušuje výše zmíněná omezení. Pakliže jsou ta omezení porušována, nemůže tento dokument být považován za výkon petičního práva ve smyslu čl. 18 LZPS nebo zákona o právu petičním.

Text potom může být posuzován podle jiných zákonů, zejména dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Například pokud text podněcuje k nenávisti vůči skupině osob, měl by být posuzován podle § 356 trestního zákoníku (Podněcování nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod)⁷⁴, pokud by text jakýmkoliv způsobem zasahoval do nezávislosti soudu, měl by být posuzován podle § 335 trestního zákoníku (Zasahování do nezávislosti soudu)⁷⁵, atd.

Petice vytvořené elektronicky pomocí nástroje Ministerstva vnitra mohou být regulovány relativně jednoduše. Vzhledem k tomu, že Ministerstvo vnitra má přehled o tom, jaké petice zde jsou založeny, může svým způsobem kontrolovat, zda neporušují tato omezení. Pokud petice omezení daná LZPS nebo zákonem o právu petičním porušuje, může ji ze seznamu petic, které je možné podepsat, vymazat (resp. nebude v tomto seznamu zveřejněna a fakticky tak bude znemožněno shromažďování prohlášení o podpoře).

Otevřená otázka je, zda na zákazy uvedené v čl. 18 odst. 2 a 3 LZPS navazují postupy a sankce v příslušných zákonech. Pokud se policie jakýmkoliv způsobem dozví o existenci petice, jejíž obsah porušuje daná omezení, logika věci vede k tomu, že by policie měla z úřední povinnosti konat. Je-li zde podezření na spáchání trestného činu nebo přestupku, může podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, osobu vyzvat k prokázání totožnosti⁷⁶, petici odejmout⁷⁷ atd., případně může využít ustanovení trestního řádu a osobu zadržet⁷⁸ apod. Ne každá petice se zakázaným obsahem však musí splňovat znaky trestného činu nebo přestupku. Potom může být oprávnění policie

⁷⁴ § 356, zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění

⁷⁵ § 335, zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění

⁷⁶ § 63, zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky*

⁷⁷ § 34, zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky*

⁷⁸ § 76, zákon č. 141/1961, *o trestním řízení soudním (trestní řád)*

zasáhnout, byť by takový zásah byl logický a věcně žádoucí, pochybné. Bylo by vhodné, aby byly příslušné právní předpisy doplněny o ustanovení jak v takových situacích postupovat.

3.2.5 Adresát

Petice se obvykle obrací na konkrétní státní orgán, o němž se osoba, která petici podává, domnívá, že je věcně příslušný k problému petice.

Mezi možné adresáty petic řadíme následující subjekty veřejného práva: státní orgány⁷⁹, orgány územní samosprávy⁸⁰ a právnické osoby, kterým byla působnost státního orgánu svěřena⁸¹.

3.3 Cesta petice

Tato kapitola se zabývá popisem celého procesu, kterým petice projde, od jejího sepsání autorem až po její podání vybranému státnímu orgánu.

3.3.1 Sepsání petice

Od 1. 2. 2022 má zakladatel petice možnost sestavit petici v klasické listinné podobě, v elektronické podobě s uznávaným elektronickým podpisem nebo nově pomocí elektronického nástroje Ministerstva vnitra.

3.3.1.1 Sestavení petice v listinné podobě

Pokud se autor petice rozhodne pro sepsání petice v listinné podobě, petenti připojí podpisy přímo pod text petice, pokud jich je ovšem více, pravděpodobně z praktických důvodů využije podpisových archů (jejich náležitosti byly popsány v kapitole 3.2).

3.3.1.2 Sestavení petice pomocí elektronického nástroje Ministerstva vnitra

Dne 1. 2. 2022 nabyl účinnosti zákon č. 261/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s další elektronizací postupů orgánů veřejné moci, který

⁷⁹ § 1, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

⁸⁰ čl. 18, odst. 1, Úplné znění usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky v posledním znění

⁸¹ § 8, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

novelizoval mimo jiné i zákon o právu petičním. Do tohoto zákona byl přidán celý nový § 6a, který nově zavádí možnost využít pro sestavení petic, sbírání podpisů a konečné předání petice odpovědnému orgánu elektronický nástroj vytvořený Ministerstvem vnitra.

Kvůli požadavku na to, aby petice byla písemná⁸², existovaly do účinnosti této novely pouze dva způsoby, jak podpořit určitou petici – svým vlastnoručním podpisem na listinnou petici nebo podpisový arch nebo využitím uznávaného elektronického podpisu (v souladu s § 6 odst. 1 zákona č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce). Ve vládním návrhu budoucího zákona č. 261/2021 Sb., který byl poslancům zaslán dne 18. února 2021 (číslo tisku 756/0), byla možnost podpory petic pomocí uznávaného elektronického podpisu označena za „organizačně i technicky náročnou“. Z tohoto důvodu bylo do zákona o právu petičním navrženo doplnění již zmíněného § 6a, který by měl umožnit efektivní realizaci petičního práva v dnešní době – skrze elektronický nástroj Ministerstva vnitra.⁸³

Tento nástroj je tedy od 1. 2. 2022 přístupný přes Portál občana na webových stránkách <https://obcan.portal.gov.cz/>. Přístup do tohoto portálu je zabezpečen tak, že se občan musí přihlásit takovým způsobem, aby to vyhovovalo „úrovni záruky značná“⁸⁴. Pro jeho ověření tedy musí být použita tzv. dvoufaktorová autentizace.

Vstup do systému elektronických petic je po přihlášení možný přímo z úvodní strany portálu – v sekci Moje údaje.

82 § 5, odst. 1, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

83 Str. 74, 756/0 Vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s další elektronizací postupů orgánů veřejné moci

84 *Čím je možné se přihlásit v prostředí národního bodu* [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://info.identitaobcana.cz/idp/>

MOJE ÚDAJE

Moje doklady

POČET EVIDOVANÝCH DOKLADŮ

VÍCE INFORMACÍ

ePetice

MÍSTO, KDE MŮŽETE PODEPSAT NEBO ZALOŽIT PETICI

VÍCE INFORMACÍ

Registr silničních vozidel

AKTUÁLNĚ REGISTROVANÝCH VOZIDEL

VÍCE INFORMACÍ

Katastr nemovitostí

SEZNAM MÝCH LISTŮ VLASTNICTVÍ

VÍCE INFORMACÍ

Bodové hodnocení řidiče

STAV BODŮ

VÍCE INFORMACÍ

Registr obyvatel

NÁHLED ÚDAJŮ Z REGISTRU OBYVATEL

VÍCE INFORMACÍ

Obrázek 1: Portál občana - úvodní strana po přihlášení

Po rozkliknutí této nabídky se rovnou zobrazí možnost založení petice a dále seznam všech petic, které jsou tímto způsobem sestavené a je aktuálně možné je podepsat (tento seznam je možné filtrovat dle různých požadavků). K 1. 2. 2022 byla tímto způsobem založena pouze 1 petice pojmenovaná „Petice za další rozvoj Portálu občana“, která byla k tomuto dni podepsána 19 petenty.

Portál občana

ANETA ŠTĚPÁNKOVÁ

PROFIL ÚDAJE DATOVÉ SCHRÁNKY PODÁNÍ DOKUMENTY KALENDÁŘ

PODÁNÍ

ŽÁDOSTI O VÝPISY

DALŠÍ PODÁNÍ

EPETICE

SPRÁVA SOUHLASŮ

MOJE PODÁNÍ

ODKAZY NA FORMULÁRE

ZALOŽIT PETICI

Zadejte např. název, nebo zakladatel

Zobrazit mnou podepsané Zobrazit mnou založené

Petice za další rozvoj Portálu občana

ZAKLADATEL PETR JAKUBEC

ZVEŘEJNĚNO 1. 2. 2022

STAV Zveřejněná

ADRESÁT Ministerstvo vnitra

Portál občana je koncipován jako dlouhodobý projekt a jeho rozvoj pokračuje neustále. S postupem v elektronizaci a digitalizaci veřejné správy budou nadále přibývat další služby.

Obrázek 2: Portál občana - seznam existujících petic

Pokud se občan rozhodne založit petici tímto způsobem, přes tlačítko „založit petici“ ho systém provede celým procesem sestavení petice včetně všech požadovaných náležitostí. Vzhledem k tomu, že je (díky již zmíněnému ověření dvoufaktorovou autentizací) zaručena identita občana, který právě systém používá, jsou na některých místech procesu tvorby petice určité údaje již předvyplněny (jméno a příjmení, adresa bydliště, atd.).

Podpisy petentů (k podpisu je taktéž potřeba být při přihlášení ověřen dvoufaktorovou autentizací) jsou v tomto systému následně nahrazeny „prohlášením o podpoře petice“. V tomto způsobu sběru podpisů spatřuji velkou výhodu, neboť jsou všechny osoby, které takto petici podpoří, v podstatě ověřené. Pokud toto porovnáme s klasickou listinnou peticí, kam může kdokoliv napsat zcela smyšlené údaje, zde je jistým způsobem zaručena pravost podpisů/prohlášení.

Dle mého názoru je systém poměrně uživatelsky přívětivý a intuitivní. Založení petice je velmi jednoduché, zakladatel petice nemusí znát všechny náležitosti, které petice musí obsahovat, neboť mu systém bez jejich uvedení nedovolí

pokračovat. Vzhledem k výše uvedenému (zejména snadnosti použití) se domnívám, že systém může být v budoucnosti poměrně hojně využíván, i když spíše těmi, kteří mají k používání moderních digitálních technologií blíže. V tuto chvíli ovšem pro české občany stále ještě není standardem komunikovat s úřady elektronickým způsobem.

Na několika dalších obrázcích je zobrazen průchod úvodní částí sestavení petice.

ZALOŽENÍ PETICE JAKO FYZICKÁ OSOBA

Údaje o petici

Název petice (max. 200 znaků) *

Stručný popis petice (max. 290 znaků) * ⓘ

Popis (max. 3500 znaků) * ⓘ

Chci nahrát přílohy

Obrázek 3: Formulář pro založení petice - část 1.

Údaje o adresátovi ?

Název a datová schránka * 🔍

Adresa OVM

Zakladatel petice ?

Jméno ANETA Příjmení ŠTĚPÁNKOVÁ

Adresa bydliště

Obrázek 4: Formulář pro založení petice - část 2.

Kontaktní údaje ?

E-mail * Telefon *

Adresa

 Změnit adresu

Petiční výbor (nepovinný údaj)

Pořadí členů petičního výboru je důležité, určuje posloupnost náhradníků v případě odstoupení/úmrťí zakladatele petice. K vyplnění členů petičního výboru musíte mít jejich souhlas. Berte na vědomí, že uvedené údaje se u petice zveřejní.

PŘIDAT DALŠÍHO ČLENA

Obrázek 5: Formulář pro založení petice - část 3.

Informace pro zakladatele petice

Váš podpis pod peticí bude nahrazen prohlášením o podpoře petice s využitím prostředku pro elektronickou identifikaci. Více na identitaobcana.cz

To vše v souladu s **§ 6g zákona č. 365/2000 Sb.**, o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, **zákonem č. 250/2017 Sb.**, o elektronické identifikaci, **zákonem č. 85/1990 Sb.**, o právu petičním a **zákonem č. 261/2021 Sb.**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s další elektronizací postupů orgánů veřejné moci.

Zpracování Vašich osobních údajů i dalších osob v rámci petičního procesu je nezbytné pro splnění právní povinnosti, která se na Ministerstvo vnitra vztahuje. Více o [zpracování osobních údajů a cookies](#)

POKRAČOVAT KE KONTROLE

ULOŽIT ROZPRACOVANÉ

Obrázek 6: Formulář pro založení petice - část 4.

3.3.2 Shromažďování podpisů od podporovatelů

Standardní petici může podat i jednotlivec⁸⁵ (tzn. může být podepsána pouze jedním petentem, který je zároveň jejím autorem). Mnohem častější ovšem je, že se autor rozhodne shromáždit více podpisů od lidí, kteří chtějí autorovu myšlenku nebo návrh podpořit, a dát tak své petici alespoň obrazně větší sílu. Procesem shromažďování podpisů se zabývá § 4 zákona o právu petičním.

Autor samotný může vyzývat ostatní, aby jeho petici podpořili, jakýmkoliv způsobem, který ovšem nebude odporovat zákonu. Nikdo nesmí být žádným

⁸⁵ § 1, odst. 1, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění; čl. 18, odst. 1 Úplné znění usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky v posledním znění

způsobem nucen k podpisu. Zároveň musí být každému umožněno, aby se s obsahem petice mohl řádně seznámit, pokud o to má zájem.⁸⁶

Petice a podpisové archy mohou být za účelem jejich podepsání podporovateli vystaveny na veřejném místě. Pokud to neomezuje provoz motorových a jiných vozidel a není žádným způsobem narušen veřejný pořádek, není ani potřeba pro sběr podpisů povolení státního orgánu.⁸⁷ Autoři petic často jako sběrná místa využívají nějaká restaurační zařízení, obchody či jiné provozovny, jejichž provozovatelé s autorovou myšlenkou souzní, a kde se vystřídá větší množství návštěvníků – možných petentů.

Sbírat podpisy je možno kdekoliv na veřejných prostranstvích. Můžeme se tak setkat s lidmi, kteří jsou sběrem podpisů pověřeni, kteří se pohybují na veřejných prostranstvích nebo se zdržují u petičního stánku, a vyzývají kolemjdoucí k vyjádření podpory. Shromažďováním podpisů může být pověřena jakákoliv osoba starší 16 let.⁸⁸ V každém případě je nutno zajistit, aby každý měl možnost se před podpisem s textem petice seznámit a svobodně se rozhodnout, zda petici podpoří či ne. Nikdo nesmí být v žádném případě nucen k podpisu.⁸⁹

3.3.3 Petice vzešlá ze shromáždění osob

Je možné, že petice vzejde ze shromáždění osob dle zákona 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím.⁹⁰ Takto vzniklá petice je trochu specifická, jejím náležitostí se věnuje § 6 zákona o právu petičním, který mimo jiné určuje ustanovení tohoto zákona, které pro petici ze shromáždění platí (§ 1, 2 a 5). Za petiční výbor se pro takovou petici považuje svolavatel shromáždění. Na petici – a tím pádem na případných podpisových arších – musí být uvedeno, z jakého shromáždění vzešla a jak byla shromážděním schválena.⁹¹ Z tohoto lze usuzovat, že nemusí být využito standardního postupu shromažďování podpisů pro petici dle § 4 zákona o právu petičním. Ustanovení § 6 zákona o právu petičním umožňuje petici schválit hromadně, ovšem ponechává na úsudku

⁸⁶ § 4, odst. 2, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

⁸⁷ § 4, odst. 3, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

⁸⁸ § 4, odst. 4, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

⁸⁹ § 4, odst. 1, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

⁹⁰ § 6, odst. 7, zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím v posledním znění

⁹¹ § 6, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

svolavatele shromáždění, jakým způsobem zjistí skutečnou vůli shromážděných a jak tuto skutečnost zaznamená.⁹²

Pokud se ovšem svolavatel rozhodne sepsat petici a sbírat pod ni podpisy přítomných standardním způsobem, může být tato petice považována za klasickou petici a při sběru podpisů by se postupovalo dle § 4 zákona o právu petičním.⁹³

3.3.4 Podání petice

Poté, co autor petice uzná, že je již počet shromážděných podpisů z jeho pohledu dostatečný, ukončí jejich sběr a předá petici spolu s podpisy všech podporovatelů v listinné podobě (petice a podpisové archy), petici v elektronické podobě s uznávanými elektronickými podpisy anebo petici s nashromážděnými prohlášeními o podpoře (v případě využití elektronického nástroje ministerstva vnitra) adresátovi.

Samotné předání petice není zákonem nijak definováno. Listinná petice může být jistě předána osobně na podatelnu daného státního orgánu, případně zaslána poštou. U petice, která je podepsána uznávanými elektronickými podpisy přichází v úvahu zaslání elektronickou formou. Petice vytvořená pomocí nástroje Ministerstva vnitra, bude následně adresátovi odeslána do datové schránky.

3.3.5 Přijetí petice adresátem a její vyřízení

Pokud věc, které se petice týká, patří do působnosti adresáta, je povinen ji přijmout. Jestliže ale věc patří do působnosti jiného orgánu, je původní adresát povinen ji do 5 dnů příslušnému orgánu postoupit. O tomto postoupení toho, kdo petici podal, informuje.⁹⁴

⁹² § 6, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

⁹³ Str. 132, JEMELKA, Luboš a Jan BŘEŇ. *Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím, zákon o právu petičním s komentářem*. Praha: ASPI, 2007. 172 s. ISBN 978-80-7357-279-2.

⁹⁴ § 5, odst. 2, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění - jedná se zde o pořádkovou lhůtu

Když adresát petici přijme, je povinen její obsah posoudit a do 30 dnů písemně odpovědět⁹⁵. Odpověď je zaslána tomu, kdo petici podal, nebo petičnímu výboru.⁹⁶ LZPS státnímu orgánu povinnost odpovědět neukládá, činí tak pouze zákon o právu petičním.

Každopádně ani ze zákona o právu petičním nevyplývá, že by státní orgán měl požadavkům petice vyhovět. Je povinen „pouze“ petici přijmout a odpovědět na ni, byť by odpovědí bylo odmítavé stanovisko.

Způsob přijímání petic a proces jejich vyřízení jsou upraveny v jednacích řádech nebo interních předpisech daných státních orgánů.⁹⁷ Pro příklad níže uvádím ty nejdůležitější z nich.

3.3.5.1 Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky

Proces vyřizování petic, které jsou adresované Poslanecké sněmovně, je upraven zákonem č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny. Petičním a jiným podáním občanů se věnuje část sedmnáctá tohoto zákona.

Petice směřované Poslanecké sněmovně, jejím orgánům nebo funkcionářům jsou doručovány Petičnímu výboru Poslanecké sněmovny. Tento výbor petici posoudí a rozhodne o způsobu jejího vyřízení. Pokud ovšem jde o nějaké specifické téma, může si vyžádat stanovisko příslušného orgánu nebo věcně příslušného výboru.

Pokud petici podepsalo alespoň 10 000 signatářů, vyslechne petiční výbor autora petice nebo nebo zástupce petentů. Na jednání je pozván i příslušný člen vlády, vedoucí příslušného ústředního správního úřadu nebo představitel územní samosprávy. Pakliže petice nasbírá méně podpisů, může petiční výbor postupovat stejným způsobem, pokud jde o petici ve věci celospolečenského zájmu nebo pokud to výbor pokládá za vhodné.⁹⁸

Petiční výbor pro toto volební období zasedá od prosince 2021 a tvoří ho celkem 16 poslanců (1 předseda, 3 místopředsedové a 12 řadových členů).

⁹⁵ § 5, odst. 3, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

⁹⁶ § 5, odst. 3, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

⁹⁷ § 7, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

⁹⁸ O výboru [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=3909>

Petiční výbor je povinen předložit Poslanecké sněmovně zprávu s informacemi o peticích, které přijal, nejméně jedenkrát za každé pololetí – do 15. srpna za první pololetí roku, do 15. února za druhé pololetí předchozího roku).⁹⁹ Poslanecká sněmovna si tuto zprávu může od Petičního výboru vyžádat kdykoliv.¹⁰⁰

Poslední taková zpráva byla schválena usnesením petičního výboru ze 3. schůze dne 18. ledna 2022. Zpráva informuje o tom, že v průběhu 2. pololetí roku 2021 petiční výbor přijal celkem 2 petice. „Petice proti odpůrcům dostavby D1 v Přerově“, která byla podpořena 10 054 vlastnoručními podpisy petentů, byla přijata dne 8. 7. 2021. Další „Petice Odmítáme experimenty na našich dětech“ za obnovení školní výuky bez povinnosti roušek, testování a očkování nasbírala celkem 23 227 podpisů a petičnímu výboru byla doručena dne 30. 8. 2021. Tato petice ovšem nebyla do konce roku 2021 vyřízena.

Zpráva dále poskytuje informace o dvou peticích, které byly do tohoto období přesunuty z 1. pololetí roku 2021 – „Petice proti zatížení nákladní dopravou v obcích České republiky“ (855 podpisů) a „Petice proti výstavbě vysokorychlostní železniční trati vedoucí z Prahy do Drážďan přes území města Chlumeck/Stradov“ (1 538 podpisů). Obě dvě petice byly vyřízeny dne 7. 9. 2021.¹⁰¹

Usnesení zároveň pověřuje předsedu výboru, aby Zprávu Poslanecké sněmovně předložil a odůvodnil ji, a doporučuje Poslanecké sněmovně, aby přijala usnesení, že vzala Zprávu na vědomí.¹⁰²

Považuji za důležité ještě jednou upozornit na to, že nelze zaměňovat petiční výbor (= zástupci petentů) a Petiční výbor Poslanecké sněmovny (= orgán poslanecké sněmovny, složený z poslanců, určený především k vyřizování petic podaných Poslanecké sněmovně).

⁹⁹ § 113, odst. 4, zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny v posledním znění

¹⁰⁰ § 113, odst. 5, zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny v posledním znění

¹⁰¹ Usnesení č. 14 petičního výboru ze 3. schůze dne 18. ledna 2022

¹⁰² Usnesení č. 14 petičního výboru ze 3. schůze dne 18. ledna 2022

3.3.5.2 Senát Parlamentu České republiky

Přijímání petic adresovaných Senátu, jeho orgánům a funkcionářům upravuje zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, ve své části dvacáté. Pověřeným orgánem Senátu, který tyto petice vyřizuje je Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice. Tento výbor nejprve posoudí, zda petice splňuje náležitosti dle zákona o právu petičním.¹⁰³

Výbor rozhodne, zda vyslechne autora petice nebo zástupce petičního výboru a zda o obsahu petice vyrozumí příslušného člena vlády, vedoucího jiného správního úřadu nebo představitele územní samosprávy. Výbor má možnost požádat o stanovisko věcně příslušný orgán Senátu.¹⁰⁴

Pokud je petice podepsaná méně než 10 000 petenty, výbor petici sám standardně vyřídí a odpoví tomu, kdo petici podal.

Pro řešení petice, která je podepsána alespoň 10 000 petenty, stanovuje § 142a zákona o jednacím řádu Senátu zvláštní postup. Pokud byla výboru taková petice doručena, oznámí tuto skutečnost organizačnímu výboru Senátu. Následně tento výbor vyrozumí poté, co ukončí šetření ve věci petice. Projednávání této petice se následně zařadí na pořad nejbližší schůze Senátu.¹⁰⁵ Při tomto jednání může v rozpravě vystoupit osoba, která petici podala, resp. zástupce petičního výboru (nejvýše 2x po 10 minutách). Pokud výbor uvede ještě další dotčené osoby, mají stejná práva.¹⁰⁶ O výsledku jednání Senátu je osoba, která petici podala, následně informována.¹⁰⁷

Výbor, který vyřizuje petice, podává Senátu o přijatých peticích jednou ročně zprávu (vždy nejpozději do 15. února zprávu za předchozí rok). Tuto zprávu si ale Senát může vyžádat kdykoliv.¹⁰⁸

Zpráva o peticích doručených Senátu za rok 2021 byla schválena 80. usnesením Výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice ze 13. schůze

¹⁰³§ 142, odst. 1, zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu v posledním znění

¹⁰⁴§ 142, odst. 2 a odst. 3, zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu v posledním znění

¹⁰⁵§ 142a, odst. 1, zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu v posledním znění

¹⁰⁶§ 142a, odst. 2, zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu v posledním znění

¹⁰⁷§ 142a, odst. 5, zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu v posledním znění

¹⁰⁸§ 142b, zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu v posledním znění

konané dne 2. února 2022 (Zpráva je přílohou č. 1 tohoto usnesení). Toto usnesení doporučuje Senátu, aby Zprávu vzal na vědomí, a pověřuje předsedu výboru, aby ji předložil předsedovi Senátu a Zpráva pak byla zařazena jako bod k projednání na nejbližší schůzi Senátu.¹⁰⁹

Z uvedené zprávy vyplývá, že Senátu bylo v roce 2021 doručeno celkem 8 petic. Pouze jedna z nich byla podpořena více než 10 000 podpisy – Petice „Za přijetí zákona o podpoře zahrádkářské činnosti“ byla podepsána celkem 23 216 petenty – proces vyřízení této petice proběhl dle § 142a zákona o jednacím řádu Senátu. Výbor dále vyřídil, resp. uzavřel, 6 petic z roku 2021 a také dokončil proces vyřízení u 3 petic z roku 2020. U poslední podané petice z roku 2021 zatím nebylo ukončeno šetření, proto bude přenesena do roku příštího.¹¹⁰

Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice je složen z celkem 11 senátorů (1 předseda, 4 místopředsedové, 6 řadových členů).

4 Zvláštní druhy petic

4.1 Zvláštní petice dle jiných zákonů

Tato kapitola se věnuje peticím, které jsou možná jen pro nedostatek jiných vhodných výrazů takto pojmenovány, ale „pravými“ peticemi dle zákona o právu petičním nejsou. Tento výraz totiž používá několik dalších právních předpisů, rovnou ale upravují náležitosti těchto „petic“ a způsob jejich použití.

4.1.1 Kandidátní listiny na prezidenta republiky

Ústavním zákonem č. 71/2012 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, byl s účinností od 1. 10. 2012 do ústavy přidán článek 56, který zavádí přímou volbu prezidenta republiky. V návaznosti na to byl přijat zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů. Tento zákon mimo jiné blíže upravuje a rozvádí odstavec č. 5 článku 56

¹⁰⁹ Usnesení č. 80 Výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice ze 13. schůze konané dne 2. února 2022

¹¹⁰ Příloha č. 1, Usnesení č. 80 Výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice ze 13. schůze konané dne 2. února 2022

Ústavy, tedy možnost navrhnout kandidáta na prezidenta občanem České republiky.

Aby se kandidát mohl účastnit volby prezidenta, je potřeba, aby byla podána kandidátní listina. Tento návrh může být podán určitým počtem poslanců či senátorů anebo „obyčejným“ občanem České republiky. Ten musí být starší 18 let a musí ke svému návrhu připojit petici podepsanou nejméně 50 000 občany oprávněnými volit prezidenta republiky.¹¹¹

Náležitosti kandidátní listiny, ale i petice přiložené ke kandidátní listině, jsou upřesněny ustanoveními § 25 zákona o volbě prezidenta republiky. Petice i očíslované podpisové archy, které jsou její součástí, musí být v záhlaví označené následujícími údaji: skutečnost, že se jedná o petici na podporu kandidatury kandidáta pro volbu prezidenta, rok konání této volby a dále jméno a příjmení a rok narození kandidáta. Občan může kandidáta podpořit tak, že na podpisový arch uvede následující: jméno a příjmení, datum narození, adresu trvalého bydliště (nebo údaj, že trvalé bydliště nemá), druh dokladu, kterým se prokazuje (občanský průkaz/cestovní pas) a číslo tohoto dokladu. K těmto údajům připojí svůj vlastnoruční podpis.¹¹² Podpisové archy musí být řádně označeny, jinak nebudou osoby na nich podepsané započítány. Celkový počet podpisů zjišťuje Ministerstvo vnitra.¹¹³

Ministerstvo vnitra také ověřuje správnost uvedených údajů. Toto ověření probíhá na vybraném vzorku 8 500 podepsaných občanů. Pokud jsou zjištěny nesprávné údaje u méně než 3 % občanů, nebudou tyto chybné záznamy do celkového počtu započítány.¹¹⁴ Pokud jsou nesprávnosti zjištěny alespoň u 3 % záznamů z vybraného vzorku, je vybrán další náhodný vzorek o velikosti 8 500 záznamů, a ten je překontrolován stejným způsobem. Pokud jsou v tomto druhém vzorku nesprávné údaje u méně než 3 % záznamů, jsou všechny tyto chybné záznamy (z prvního i druhého vzorku) odečteny od celkového počtu podpisů. Pokud je i v druhém vzorku chybovost větší nebo rovna 3 %,

¹¹¹ § 21, odst. 1, zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky v posledním znění

¹¹² § 25, odst. 3, zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky v posledním znění

¹¹³ § 25, odst. 4, zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky v posledním znění

¹¹⁴ § 25, odst. 5, zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky v posledním znění

od celkového počtu bude odečten počet záznamů rovnající se procentu chybovosti zjištěnému v obou vzorcích.¹¹⁵

4.1.2 Zákon o volbách do zastupitelstev obcí

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí, stanovuje povinnost přiložení petice ke kandidátní listině volební strany, kterou tvoří buď nezávislý kandidát nebo sdružení nezávislých kandidátů. Náležitosti, které musí být uvedené v záhlaví petice a potom na každém další straně petice, jsou následující: název volební strany, název zastupitelstva obce a rok konání voleb. Petice musí být podepsaná určitým minimálním počtem voličů, kteří tuto kandidaturu podporují. Tento počet stanovuje příloha tohoto zákona, je odvozen od počtu obyvatel v dané obci. Minimální počet podpisů je také uveřejněn registračním úřadem na úřední desce.

Signatáři těchto petic vedle svého podpisu uvedou své jméno, příjmení, datum narození a adresu trvalého bydliště/adresu přechodného pobytu, jde-li o cizince. Podpis nelze započítat do celkového počtu, pokud některý z údajů chybí. Taktéž se nezapočítají podpisy samotných kandidátů.¹¹⁶

Přezkoumání kandidátních listin má na starosti registrační úřad. Pokud nemá petice stanovený minimální počet podpisů, nebo není-li petice vůbec přiložena, ač by být měla, vyzve tento úřad volební stranu, aby závady odstranila.¹¹⁷ Pokud tak ve stanovené lhůtě neučiní, může registrační úřad rozhodnout o odmítnutí kandidátní listiny.¹¹⁸

4.1.3 Zákon o volbách do Parlamentu ČR

Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky, požaduje přiložení petice k přihlášce k registraci nezávislého kandidáta pro volbu do Senátu. Tato petice musí být podepsána minimálně 1 000 oprávněných voličů z volebního obvodu, kde se tento kandidát uchází o zvolení. V záhlaví petice a všech očíslovaných podpisových archů musí být uvedena skutečnost, že se

¹¹⁵ § 25, odst. 6, zákon č. 275/2012 Sb., o volbě prezidenta republiky v posledním znění

¹¹⁶ § 21, odst. 4, zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí v posledním znění

¹¹⁷ § 23, odst. 1, zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí v posledním znění

¹¹⁸ § 23, odst. 3, zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí v posledním znění

jedná o podporu kandidatury daného kandidáta, údaje o něm (jeho jméno, příjmení a rok narození), dále údaje o volebním obvodu, do kterého kandiduje, a rok voleb.

Každý z petentů ke svému podpisu uvede své jméno a příjmení, datum narození a adresu trvalého pobytu. Pokud jsou některé z těchto údajů uvedeny chybně anebo vůbec, nezapočítá se tento petent do celkového počtu.¹¹⁹

Přezkoumání náležitostí podané přihlášky (a tedy i požadované petice) provádí pověřený obecní úřad v sídle volebního obvodu. Pokud zjistí, že petice není přiložena anebo že neobsahuje potřebný počet podpisů, vyzve kandidáta, aby nedostatky odstranil.¹²⁰ Pokud se tak nestane, rozhodne o odmítnutí přihlášky k registraci.¹²¹

4.1.4 Zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích

Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, určuje, že k návrhu na registraci nové politické strany nebo politického hnutí je nutno přiložit petici. Tato petice musí být podepsána alespoň 1 000 občanů, kteří požadují, aby tato strana nebo hnutí vznikly. Ke svému podpisu zde petent připojí své jméno a příjmení, datum narození a bydliště.¹²²

Pokud tato petice nebude přiložena nebo bude podepsána menším počtem petentů, nebudou tím splněny všechny povinné náležitosti návrhu k registraci strany. Ministerstvo vnitra o tom bezodkladně písemně vyrozumí přípravný výbor strany nebo hnutí. Dokud tyto nedostatky nebudou odstraněny, řízení o registraci nezačíná.¹²³

119 § 61, odst. 2, písm. d), zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky v posledním znění

120 § 62, odst. 1, zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky v posledním znění

121 § 62, odst. 2, zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky v posledním znění

122 § 6, odst. 2, písm. a), zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích v posledním znění

123 § 7, odst. 2, zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích v posledním znění

4.1.5 Zákon o obcích

Za petici by se v určitém smyslu dala považovat i žádost občana obce ve smyslu zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Občan obce, který je starší 18 let, anebo fyzická osoba, která je starší 18 let a která na území obce vlastní nemovitost,¹²⁴ má právo požadovat projednání záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou obce nebo jejím zastupitelstvem. Pokud je tato žádost podepsána alespoň 0,5 % občanů obce, je povinně projednána na jejich zasedání do 60 dnů (resp. do 90 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce).¹²⁵

Občan obce nebo majitel nemovitosti je dále oprávněn podávat návrhy, připomínky a podněty orgánům obce - ty musí být vyřízeny bezodkladně, nejdéle do 60 dnů (resp. do 90 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva obce).¹²⁶

Tyto žádosti ani podněty nejsou jako petice zákonem označeny, uvádím je především pro to, že vykazují určité podobnosti s peticemi dle zákona o právu petičním.

4.1.6 Zákon o krajích

Obdobné ustanovení obsahuje i zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, je ovšem analogicky přizpůsobeno.

Občan, aby mohl disponovat těmito právy, musí být starší než 18 let a buď má trvalý pobyt na území kraje nebo zde vlastní nemovitost nebo je cizím státním občanem, ale je přihlášen k trvalému pobytu v územním obvodu kraje, stanoví-li tak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena.¹²⁷

Množství občanů, kteří musí být pod žádostí podepsáni, aby se záležitost musela projednat na zasedání nejpozději do 60 dnů (resp. do 90 dnů, jde-li o působnost zastupitelstva), je zde stanoveno absolutně na 1 000.¹²⁸

¹²⁴§ 16, odst. 3, zákon č. 128/2000 Sb., o obcích v posledním znění

¹²⁵§ 16, odst. 2, písm. f), zákon č. 128/2000 Sb., o obcích v posledním znění

¹²⁶§ 16, odst. 2, písm. g), zákon č. 128/2000 Sb., o obcích v posledním znění

¹²⁷§ 13, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích v posledním znění

¹²⁸§ 12, odst. 2, písm. d), zákon č. 129/2000 Sb., o krajích v posledním znění

Občan může podávat návrhy, připomínky a podněty orgánům kraje a ty je poté musí bez prodlení vyřídit.¹²⁹

4.1.7 Zákon o hlavním městě Praze

Obdobně, jako v zákonech 128/2000 Sb., o obcích, a 129/2000 Sb., o krajích, tuto problematiku upravuje zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Tento zákon upravuje možnosti pro občana hlavního města Prahy, který se může s požadavky obracet na radu nebo zastupitelstvo hlavního města Prahy¹³⁰, nebo pro občana městské části, který se obrací na radu nebo zastupitelstvo městské části.¹³¹ Občan může také podávat návrhy a podněty orgánům hlavního města Prahy/městské části, které opět musí tyto návrhy bezodkladně vyřídit.

Množství podpisů, které je nutné pro to, aby žádost byla projednána na zasedání nejdéle do 60 dnů, je zde stanoveno na 1 000 podpisů občanů hl. m. Prahy¹³²/0,5 % občanů dané městské části¹³³.

Jak na hlavní město Prahu, tak na městskou část se mohou obracet jejich občané, kteří mají na území hlavního města/městské části trvalý pobyt, nebo ti, kteří vlastní na tomto území nemovitost, nebo ti, kteří jsou cizími státními občany a zároveň zde mají trvalé bydliště, stanovuje-li tak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána a která byla vyhlášena. Vždy platí podmínka, že to musí být osoba starší 18 let.¹³⁴

4.1.8 Zákon o místním referendu

Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu, upravuje postupy konání místních referend v obcích, v městské části, v městském obvodu, na území hl. m. Prahy, na území statutárního města nebo na území části obce, která není městskou částí nebo obvodem, stanoví-li tak zvláštní zákon¹³⁵ (dále jen „území“). Aby se mohlo místní referendum konat, musí být naplněna jedna ze dvou podmínek.

¹²⁹ § 12, odst. 2, písm. e), zákon č. 129/2000 Sb., o krajích v posledním znění

¹³⁰ § 7, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze v posledním znění

¹³¹ § 8, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze v posledním znění

¹³² § 7, písm. c, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze v posledním znění

¹³³ § 8, písm. c, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze v posledním znění

¹³⁴ § 9, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze v posledním znění

¹³⁵ § 1, zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu v posledním znění

První možností je to, že se na tom usnese zastupitelstvo obce nebo statutárního města¹³⁶. Druhou variantou je podání návrhu přípravným výborem. Tento návrh musí být podpořen alespoň určitým počtem oprávněných osob (oprávněná osoba je každá osoba, která má právo volit do zastupitelstva obce)¹³⁷. Tento minimální počet je určen procentuálně z celkového počtu oprávněných osob žijících na tomto území, což blíže upřesňuje § 5, odst. 2 zákona o místním referendu.¹³⁸

Náležitosti podpisových listin upravuje § 11 tohoto zákona. Každý podpisový arch musí být řádně označen a musí obsahovat následující: označení území, kde se má referendum konat; znění jedné nebo více otázek, o kterých se má rozhodovat (otázky musí být v takovém znění, aby odpovědi na ně mohlo být ano/ne); jména a příjmení členů přípravného výboru a jejich adresy; a upozornění pro oprávněné osoby o možném uložení pokuty, pokud listinu podepíše vícekrát nebo ji podepíše, ač nejsou oprávněnými osobami nebo na listinu uvedou nesprávné údaje.¹³⁹ Oprávněné osoby na podpisový arch uvedou své jméno, příjmení, datum narození, adresu a připojí vlastnoruční podpis.¹⁴⁰

4.1.9 Zákon o církvích a náboženských společnostech

Shromáždění podpisů podporovatelů na podpisovou listinu je jednou z podmínek, které je třeba splnit pro registraci církve nebo náboženské skupiny podle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů. Návrh na registraci církve nebo náboženské skupiny, který se podává Ministerstvu kultury, musí kromě ostatních náležitostí, které určuje § 10 tohoto zákona, obsahovat také podpisy nejméně 300 zletilých občanů ČR nebo cizinců, kteří mají trvalý pobyt v ČR, kteří se k této církvi nebo náboženské společnosti hlásí.

¹³⁶ § 8, odst. 1, písm. a), zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu v posledním znění

¹³⁷ § 2, zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu v posledním znění

¹³⁸ § 5, odst. 2, zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu v posledním znění

¹³⁹ § 11, odst. 1, zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu v posledním znění

¹⁴⁰ § 11, odst. 2, zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu v posledním znění

Tito občané ke svému vlastnoručnímu podpisu připojí své identifikační údaje¹⁴¹, přičemž pro účely tohoto zákona se jimi rozumí: jméno/jména, příjmení, rodné číslo nebo datum narození, adresa místa pobytu na území ČR, v případě cizinců údaj o jejich státním občanství.¹⁴²

Při splnění určitých podmínek daných § 11 tohoto zákona¹⁴³ je možno, aby statutární orgán této církve nebo náboženské společnosti předložil návrh na přiznání oprávnění k výkonu zvláštních práv dle § 7, odst. 1, písm. a) až d) tohoto zákona. Jedním z dokumentů, který je potřeba přiložit k tomuto návrhu, je opět podpisová listina s podpisy podporovatelů. Podepsat tento dokument mohou zletilí občané ČR nebo cizinci s trvalým pobytem v ČR, kteří se k této církvi nebo náboženské společnosti hlásí. Ti k vlastnoručnímu podpisu uvedou své identifikační údaje ve smyslu tohoto zákona (viz výše). Minimální počet signatářů je stanoven na nejméně 1 promile obyvatel České republiky podle posledního sčítání lidu.¹⁴⁴

4.2 Online petice

V České republice (zejména v této době, která je opravdu hodně ovlivněná pandemickou situací) nabývají na popularitě způsoby sestavení petic anebo jejich podpory skrze webové služby.

Takto shromážděné podpisy ovšem nemají v českém právním systému žádný význam, adresát petice (pokud je vůbec nějaký uveden) na ně vůbec nemusí hledět. Ale i přesto, jak tyto služby samy uvádějí, je možné využít toho, že „organizátoři“ naleznou spoustu podporovatelů, nějakým jiným způsobem¹⁴⁵. Velké množství podporovatelů zvýší společenské povědomí o daném problému, je potom snadné upoutat pozornost médií nebo dokonce přímo myšleného adresáta. Ten se může problémem, ke kterému se petice vztahuje, začít zabývat,

¹⁴¹ § 10, odst. 2, písm. c), zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů v posledním znění

¹⁴² § 3, písm. c), zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů v posledním znění

¹⁴³ § 11, odst. 1, zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů v posledním znění

¹⁴⁴ § 11, odst. 4, písm. a), zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů v posledním znění

¹⁴⁵ *Petice Online* [online]. [cit. 2022-02-06]. Dostupné z: www.petice.com

aniž by mu byla petice podána oficiálním způsobem. Jakýmsi způsobem jde o vytvoření společenského tlaku na řešení určitého problému nebo nespokojenosti tvůrců petic i jejich signatářů.

Pro svá následující tvrzení jsem čerpala informace z (v současnosti pravděpodobně nejoblíbenějšího) portálu pro tvorbu online petic www.petice.com. Tato webová stránka má různé jazykové verze pro různé země, vlastněna je společností Petitions24 Oy, která sídlí v Oulu ve Finsku.¹⁴⁶

Tato webová služba nabízí možnost sestavení petice velmi elementárním způsobem. Je vyžadován pouze název, text a jméno autora petice. Není potřeba uvádět žádného konkrétního adresáta. Fakultativně lze zvolit, jaké údaje budou po signatářích požadovány (křestní jméno, příjmení, město, stát, e-mailová adresa, telefonní číslo a komentář). Systém vyžaduje registraci e-mailovou adresou a heslem, aby se autor mohl k tomuto serveru přihlásit a např. provést úpravu petice, ale hlavně pro to, aby mohl získat všechny informace, které o sobě petenti uvedli.

Systém funguje tak, že se petice v seznamu petic k podepsání zobrazí až poté, co nasbírá alespoň 5 podpisů, neboť pokud nenasbírá ani toto minimální množství, zřejmě „je špatně napsaná“.¹⁴⁷ Odkaz na petici tedy musí autor (přínejmenším ze začátku) sám sdílet a vyzývat ty, kteří s ním souhlasí, k tomu, aby jeho petici podpořili. Obvykle toto sdílení probíhá přes sociální sítě (k tomuto účelu je na těchto stránkách přímo tlačítko), ale autor samozřejmě může šířit povědomí o své petici jakýmkoliv způsobem.

Za problematické považuji zejména to, že tvorba petic na těchto stránkách není nijak usměrňovaná. Protože si každý do své petice může napsat cokoliv chce, není zaručeno, že budou dodrženy všechny náležitosti dle zákona o právu petičním – zejména jde o § 1 odst. 3 („Petici se nesmí zasahovat do nezávislosti soudu.“)¹⁴⁸ a odst. 4 („Petice nesmí vyzývat k porušování ústavy a zákonů,

¹⁴⁶ *Kontaktujte nás - Petice.com* [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.petice.com/contact.php>

¹⁴⁷ *Nejnovější online petice | Česká republika - Petice.com* [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: https://www.petice.com/browse.php?order_by=petition_created&page_number=1

¹⁴⁸ § 1, odst. 3, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

popírání nebo omezování osobních, politických nebo jiných práv občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení, nebo k rozněcování nenávisti a nesnášenlivosti z těchto důvodů, anebo k násilí nebo hrubé neslušnosti.“).¹⁴⁹

Petice se týkají různorodých témat, z nichž některé se ani vzdáleně nedotýkají hlavní myšlenky petičního práva – tedy možnosti občana obracet se na státní orgány ve věcech veřejného či společenského zájmu, který patří do působnosti těchto orgánů.¹⁵⁰

Otázkou ovšem zůstává, zda je to vlastně problém, když vezmeme v úvahu to, že takto sestavené petice stejně nelze považovat za petice dle zákona o právu petičním. Jedná se spíše o jakési výzvy, vyjádření nespokojenosti nebo upozornění na problém. Dokonce tyto texty ani nemusí být nikomu adresovány.

Bohužel se domnívám, že autoři ani signatáři těchto internetových „výzev“ si většinou nejsou vědomi, že jejich texty nemají v našem právním řádu žádnou právní závaznost. Zavádějící je především to, že autoři těchto webových stránek používají označení „petice“ ve veškeré komunikaci ve směru k uživateli. Stejně tak uvádějí toto označení i samotní autoři a to jak v názvech, tak i v textech svých výzev.

Za ideální situaci bych považovala to, kdyby byla provedena legislativní změna (např. zákona č. 85/1990 Sb., o právu petičním), přičemž by zde bylo specifikováno, že název „petice“ je možné použít jen a pouze pro petice ve smyslu tohoto zákona (ať již petice klasické listinné s vlastnoručními podpisy nebo elektronické podepsané uznávanými elektronickými podpisy nebo petice vytvořené skrze elektronický nástroj vytvořený Ministerstvem vnitra). Všechny ostatní online výzvy a apely (včetně systémů pro jejich tvorbu) by pak musely používat nějaké jiné pojmenování. Pro veřejnost by potom bylo snadnější odlišit případy, kdy mohou svým podpisem podpořit petici, která je opravdu směřována danému adresátovi (tedy státnímu orgánu), takže by bylo zaručeno, že se problémem bude muset nějaký úřad opravdu zabývat, a kdy svým podpisem

¹⁴⁹ § 1, odst. 4, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

¹⁵⁰ § 1, odst. 1, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

bohužel podpoří „pouze“ nějakou iniciativu jedince, která s velkou pravděpodobností nebude mít žádné výsledky.

4.3 Evropská občanská iniciativa

4.3.1 Právní úprava Evropské občanské iniciativy

V evropském právním řádu existuje ještě jedna specifická forma zapojení občanů do politiky EU. Jedná se o další možnost občanů podílet se na politice Evropské unie prostřednictvím Evropské občanské iniciativy. Dle mého názoru se jedná o speciální formu použití petičního práva, kdy se Evropské Komisi předkládá požadavek na vytvoření právního předpisu. Občanská iniciativa byla do unijního právního řádu zabudována po přijetí Lisabonské smlouvy – tedy po změně základacích smluv. Upravovalo ji Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 211/2011 ze dne 16. února 2011 o občanské iniciativě, které bylo vydáno v Úředním věstníku Evropské unie dne 11. března 2011, přičemž v použitelnost vzešlo od 1. dubna 2012. V předposledním článku tohoto nařízení, č. 22,¹⁵¹ je uvedeno, že do 1. dubna 2015 a poté každé tři roky bude Komise Evropskému parlamentu a Radě EU předkládat zprávu o tom, jak je toto nařízení uplatňováno. Tak se také stalo, Komise tuto zprávu vydala 31. března 2015 a již v říjnu tohoto roku Evropský parlament vyzval Komisi k přezkumu uvedených nařízení.¹⁵² Od té doby se začalo pracovat na výraznější změně tohoto nařízení. Žádoucí bylo zejména zjednodušení požadavků na organizátory iniciativ i na jejich podporovatele.¹⁵³ Dne 17. dubna 2019 tak bylo vydáno nové Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/788 o evropské občanské iniciativě. Toto nařízení v závěrečných ustanoveních zrušuje předchozí Nařízení (EU) č. 211/2011, některá ustanovení se ovšem stále používají pro evropské iniciativy zaregistrované do 31. prosince 2019. Nové nařízení se používá od 1. 1. 2020, přičemž vybrané články platí již od vstupu tohoto nařízení v platnost – tedy od 20. dne po vyhlášení v Úředním věstníku Evropské unie (tzn. 6. 6. 2019).

¹⁵¹ čl. 22, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 211/2011 ze dne 16. února 2011
o občanské iniciativě

¹⁵² odst. 4, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/788 ze dne 17. dubna 2019
o evropské občanské iniciativě

¹⁵³ odst. 5 a 6, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/788 ze dne 17. dubna 2019
o evropské občanské iniciativě

4.3.2 Použití evropské občanské iniciativy

Evropská občanská iniciativa je nástrojem, díky kterému mají občané Evropské unie možnost obrátit se na Evropskou komisi ve věci, která spadá do její kompetence, a vyzvat ji, aby předložila legislativní akt, který by dopomohl k dosažení cílů dané iniciativy.

Průběh občanské iniciativy:

1) Je třeba založit skupinu organizátorů¹⁵⁴

- min. 7 fyzických osob, kteří jsou občany min. 7 zemí EU,
- mezi nimi je zvolen zástupce, který za iniciativu jedná, a jeho náhradník; případně je možnost zřídit právní subjekt, který bude danou iniciativu spravovat.

2) Registrace iniciativy u Evropské komise¹⁵⁵

- skupina organizátorů předá Komisi všechny požadované informace dle přílohy II Nařízení č. 2019/788; pokud má zájem, může předložit také návrh nového právního aktu
- Komise žádost zaregistruje, pokud neshledá žádné nedostatky
- pokud Komise shledá nedostatky, vyrozumí skupinu organizátorů - ti mohou iniciativu pozměnit, nechat tak, jak je, nebo ji vzít zpět.
- poté může Komise zaregistrovat iniciativu zcela (pokud již vyhovuje) nebo částečně (pokud část iniciativy zjevně nespadá mimo rámec pravomocí Komise) – jinak iniciativu odmítne zaregistrovat.

3) Sběr podpisů, resp. prohlášení o podpoře

Podpořit iniciativu mohou všichni občané EU, kteří jsou ve věku, kdy mohou volit do Evropského parlamentu – hranice může být snížena až na 16 let, o tom ovšem musí být Komise informována.¹⁵⁶

¹⁵⁴ čl. 5, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/788 ze dne 17. dubna 2019 o evropské občanské iniciativě

¹⁵⁵ čl. 6, čl. 5, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/788 ze dne 17. dubna 2019 o evropské občanské iniciativě

¹⁵⁶ čl. 2, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/788 ze dne 17. dubna 2019 o evropské občanské iniciativě

Podpisy mohou být shromažďovány po dobu 12 měsíců od data, jež si organizátoři sami stanoví (toto datum může být max. 6 měsíců po registraci u Komise).¹⁵⁷

Aby mohla být iniciativa úspěšná, musí být podpořena alespoň 1 milionem občanů a zároveň musí splnit alespoň daný minimální počet podpisů v alespoň ¼ členských států EU (v únoru roku 2022 to znamená v 7 státech). Minimální počet podpisů pro každý členský stát je určen v příloze I Nařízení č. 2019/788 – odpovídá počtu členů EP za každý členský stát vynásobenému celkovým počtem členů EP.¹⁵⁸ V České republice je to v tuto chvíli 14 805 občanů.

Podpisy se mohou sbírat v listinné podobě, jejíž vzor je uveden v příloze III uvedeného nařízení, nebo online (a to buď přes centrální online systém sběru, který provozuje Komise, nebo skrze individuální online systém (to už je možné pouze v přechodném období do 31. 12. 2022)). Konkrétní požadavky upřesňují čl. 9 – 11 tohoto nařízení.

4) Ověření prohlášení o podpoře¹⁵⁹

Shromážděné podpisy organizátoři rozdělí dle státní příslušnosti podepsaných osob a do 3 měsíců od ukončení sběru podpisů je zašlou k ověření příslušným orgánům každého členského státu. Tyto orgány provedou namátkovou kontrolu předložených prohlášení o podpoře dle svých pravidel. Do 3 měsíců po obdržení všech prohlášení vydá tento orgán potvrzení o počtu shromážděných podpisů za daný členský stát.

Kontakty na příslušné orgány Komise uvádí na svých webových stránkách. V České republice je tímto orgánem Ministerstvo vnitra.

¹⁵⁷ čl. 8, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/788 ze dne 17. dubna 2019 o evropské občanské iniciativě

¹⁵⁸ čl. 3, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/788 ze dne 17. dubna 2019 o evropské občanské iniciativě

¹⁵⁹ čl. 12, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/788 ze dne 17. dubna 2019 o evropské občanské iniciativě

5) Předložení iniciativy Komisi ¹⁶⁰

Do 3 měsíců od obdržení potvrzení o počtu podpisů od všech členských států je třeba předložit iniciativu Komisi. Skupina organizátorů vyplní formulář v příloze VII uvedeného nařízení a přiloží k němu kopie potvrzení počtu podpisů vystavených od členských států. V tomto kroku je také třeba uvést všechny zdroje financování a výši podpory v okamžiku předložení iniciativy. Komise iniciativu předá Evropskému parlamentu, Radě (EU), Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru, Výboru regionů a vnitrostátním parlamentům a zveřejní ji v registru.

6) Posuzování iniciativy Komisí

Do 1 měsíce od předložení, resp. zveřejnění iniciativy Komise přijme skupinu organizátorů, přičemž jí umožní podrobně vysvětlit své cíle.

Do 3 měsíců bude moci skupina organizátorů představit svou iniciativu na veřejném slyšení, které uspořádá Evropský parlament.

Do 6 měsíců od zveřejnění se Komise k iniciativě vyjádří a uvede, zda hodlá přijmout nějaká opatření, případně jejich časový harmonogram. Své vyjádření zveřejní a oznámí ho nejen skupině organizátorů, ale také i Evropskému parlamentu, Radě (EU), Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů. ¹⁶¹

Od dubna 2012 do konce roku 2021 bylo u Evropské komise zaregistrováno celkem 85 evropských občanských iniciativ. Pouze 6 z nich skončilo úspěšně – to znamená, že prošly celým procesem až do konce (od registrace přes nasbírání dostatečného počtu prohlášení o podpoře iniciativy až ke konečnému vyjádření Evropské komise). Ovšem ne všem „úspěšným“ iniciativám Evropská komise vyšla vstříc, co se týče jejich požadavků.

Na následující straně uvádím v tabulce přehled iniciativ, na které Komise zaslala odpověď.

¹⁶⁰ čl. 13, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/788 ze dne 17. dubna 2019 o evropské občanské iniciativě

¹⁶¹ čl. 15, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/788 ze dne 17. dubna 2019 o evropské občanské iniciativě

Název	Datum registrace	Ukončení sběru podpisů	Datum stanoviska Komise	Vyjádření a následné kroky Komise
End the Cage Age ¹⁶²	11. 9. 2018	11. 9. 2019	30. 6. 2021	Komise se zavázala, že do konce roku 2023 předloží legislativní návrh na postupné ukončení a konečný zákaz používání klecových systémů pro všechna zvířata uvedená v této iniciativě.
Minority SafePack – jeden milion podpisů na podporu rozmanitosti v Evropě ¹⁶³	3. 4. 2017	3. 4. 2018	14. 1. 2021	Komise nenavrhuje žádné další právní předpisy, plně provedení těch, co jsou již zavedené, poskytuje dostatek nástrojů k dosažení cílů této iniciativy.
Zakažte glyfosát a chráňte lidi a životní prostředí před toxickými pesticidy ¹⁶⁴	25. 1. 2017	2. 7. 2017	12. 12. 2017	Komise nevidí důvody proč zakázat glyfosát. Komise se zavázala, že předloží legislativní návrh nařízení EP a Rady (EU) o transparentnosti a udržitelnosti hodnocení rizika ze strany EU v potravinovém řetězci. Komise se zaměří na směrnice o udržitelném používání.
Stop vivisection ¹⁶⁵	22. 6. 2012	1. 11. 2013	3. 6. 2015	Komise se domnívá, že směrnice, která je v této problematice platná, je plně dostačující k dosažení požadovaného cíle. Nebude přijat žádný nový právní předpis.
Jeden z nás ¹⁶⁶	11. 5. 2012	1. 11. 2013	28. 5. 2014	Komise nezamýšlí předložit legislativní návrh. V nedávné době byla přijata v tomto směru příslušná rozhodnutí.
Voda a hygiena jsou lidská práva! Voda je veřejné dobro, ne komodita! ¹⁶⁷	10. 5. 2012	1. 11. 2013	19. 3. 2014	Komise souhlasí se záměrem iniciativy. Zavázala se k realizaci mnoha opatření. Byla přijata novela směrnice o pitné vodě a další.

162 *Podrobnosti k iniciativě | Evropská občanská iniciativa* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2018/000004_cs

163 *Podrobnosti k iniciativě | Evropská občanská iniciativa* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2017/000004_cs

164 *Podrobnosti k iniciativě | Evropská občanská iniciativa* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2017/000002_cs

165 *Podrobnosti k iniciativě | Evropská občanská iniciativa* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000007_cs

166 *Podrobnosti k iniciativě | Evropská občanská iniciativa* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000005_cs

5 Petiční právo za krizových stavů

Petiční právo, jakožto součást politických práv a tedy jako součást lidských práv, je zaručeno mnoha mezinárodními úmluvami, v mnoha státech bývá zaneseno do místních katalogů práv a svobod na ústavní úrovni. Bývá tak chráněno na nejvyšší úrovni. Bohužel, mohou nastat situace, kdy mohou být lidská práva z bezpečnostních důvodů omezena. V dějinách jsme byli zvyklí spíše na omezení lidských práv z důvodu válečného stavu. V současnosti nejenom českou společností rezonuje omezení lidských práv z důvodu pandemie onemocnění Covid-19. Problematika dočasné derogace předpisů o lidských právech je značně komplikovaná a vydala by na celou další práci, proto se budu ve stručnosti věnovat pouze omezení petičního práva (resp. práva na svobodu projevu).

5.1 Derogace

Mohou nastat případy, kdy se státy potřebují vyrovnat s nějakou mimořádnou situací, a proto potřebují na nějakou dobu upustit od svých mezinárodních závazků.

Některé mezinárodní úmluvy i jiné katalogy lidských práv pro tento účel obsahují tzv. derogační klauzule. Derogaci definujeme jako dočasné pozastavení aplikovatelnosti určitých ustanovení daného dokumentu. Po uplynutí určitého časové omezeného období začnou být tato ustanovení opět účinná.¹⁶⁸

Například Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (dále jen „MPOPP“) obsahuje podmínky derogace v čl. 4. Odstavec 2 určuje, od kterých ustanovení paktu není možné se „odchýlit“. Jedná se o články č. 6 (právo na život), č. 7 (zákaz mučení nebo krutého zacházení), č. 8 odst. 1 a 2 (zákaz otroctví a nevolnictví), č. 11 (zákaz uvěznění pro neschopnost dostát smluvním závazkům), č. 15 (zákaz retroaktivity), č. 16 (právo na uznání právní osobnosti) a

¹⁶⁷ *Podrobnosti k iniciativě | Evropská občanská iniciativa* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000003_cs

¹⁶⁸ Str. 70, BÍLKOVÁ, Veronika, Jan KYSELA a Pavel ŠTURMA (eds.). *Výjimečné stavy a lidská práva*. Praha: Auditorium, 2016. 224 s. ISBN 978-80-87284-57-5.

č. 18 (právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženství).¹⁶⁹ Tento pakt nevyjmenovává petiční právo přímo, pokud ho ale budeme považovat za součást svobody projevu, kterou zaručuje čl. 19, může být v naléhavých případech tímto ustanovením omezeno.

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“) stanovuje podmínky derogace v případě ohrožení ve svém článku 15. I zde jsou vyjmenovány výjimky, pro které možnost derogace neexistuje: články č. 2 (právo na život), č. 3 (zákaz mučení), č. 4 odst. 1 (zákaz držení v otroctví nebo nevolnictví), 7 (zákaz trestu bez zákona).¹⁷⁰ Právo petiční, které bychom zde mohli podřadit pod čl. 10 – svoboda projevu, tedy opět může být v naléhavých případech omezeno.

Pro uplatnění derogační klauzule existuje pět podmínek:

1. **mimořádnost situace** – MPOPP jako podmínku uvádí „ohrožení života národa“, EÚLP tuto podmínku formuluje jako „v případě války nebo jiné veřejné mimořádné situace ohrožující život národa“¹⁷¹
2. **nezbytnost a proporcionalita** – derogaci je možno použít pouze tehdy, pokud by běžná opatření nebyla dostatečná ke zvládnutí situace a zároveň pouze v takovém rozsahu, který je nezbytný. Důležité je také zaměření derogačního opatření na konkrétní reálné existující nebezpečí, nemělo by být zavedeno „jen“ na základě potencionálního nebezpečí.¹⁷²
3. **konzistence/slučitelnost s ostatními závazky**¹⁷³

169 čl. 4, odst. 2, vyhláška č. 120/1976 Sb., *vyhláška ministra zahraničních věcí o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech* v posledním znění

170 čl. 15, odst. 2, sdělení č. 209/1992 Sb., *sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících* v posledním znění

171 Str. 76, BÍLKOVÁ, Veronika, Jan KYSELA a Pavel ŠTURMA (eds.). *Výjimečné stavy a lidská práva*. Praha: Auditorium, 2016. 224 s. ISBN 978-80-87284-57-5.

172 Str. 80 a 81, BÍLKOVÁ, Veronika, Jan KYSELA a Pavel ŠTURMA (eds.). *Výjimečné stavy a lidská práva*. Praha: Auditorium, 2016. 224 s. ISBN 978-80-87284-57-5.

173 Str. 82, BÍLKOVÁ, Veronika, Jan KYSELA a Pavel ŠTURMA (eds.). *Výjimečné stavy a lidská práva*. Praha: Auditorium, 2016. 224 s. ISBN 978-80-87284-57-5.

4. **existence nederogovatelných práv** – existují práva absolutní povahy – musí platit za všech okolností¹⁷⁴
5. **notifikace derogace** – stát (= strana dané úmluvy) musí okamžitě informovat příslušný orgán (pro MPOPP je to generální tajemník OSN, pro EÚLP je to generální tajemník Rady Evropy)¹⁷⁵

5.2 Historický pohled

V historii jsme se mohli setkat s mnoha mimořádnými situacemi. Většinou se jednalo o krizové stavy z důvodu válečného konfliktu, byly to tedy většinou přímo válečné stavy.

Veronika Bílková v této souvislosti zmiňuje tradiční mezinárodní právo, ve kterém bylo běžné, že poté, co byla vyhlášena válka, „padly“ všechny uzavřené mezinárodní smlouvy, které byly založené pro dobu míru, a byly nahrazeny smlouvami, které byly vytvořeny pro dobu války.¹⁷⁶

V současnosti se na našem území častěji setkáváme spíše s krizovými stavy z jiných (ne až tak moc vážných) důvodů (živelné pohromy, šíření nemoci, atd.).

5.3 Krizová legislativa v ČR

Listina základních práv a svobod, která vyjmenovává a zaručuje základní lidská a politická práva na ústavní úrovni, ve svém čl. 4 uvádí, jakým způsobem a za jakých okolností je možno tato práva omezit. Omezení mohou být stanovena jen a pouze zákonem.¹⁷⁷ Je zde zdůrazněna zásada rovnosti, neboť tato omezení musí platit stejně pro všechny.¹⁷⁸ Dalším principem je zásada

174 Str. 83, BÍLKOVÁ, Veronika, Jan KYSELA a Pavel ŠTURMA (eds.). *Výjimečné stavy a lidská práva*. Praha: Auditorium, 2016. 224 s. ISBN 978-80-87284-57-5.

175 Str. 84, BÍLKOVÁ, Veronika, Jan KYSELA a Pavel ŠTURMA (eds.). *Výjimečné stavy a lidská práva*. Praha: Auditorium, 2016. 224 s. ISBN 978-80-87284-57-5.

176 Str. 74, BÍLKOVÁ, Veronika, Jan KYSELA a Pavel ŠTURMA (eds.). *Výjimečné stavy a lidská práva*. Praha: Auditorium, 2016. 224 s. ISBN 978-80-87284-57-5.

177 Čl. 4, odst. 2, Úplné znění usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky v posledním znění

178 Čl. 4, odst. 3, tamtéž

proporcionalita – je zde akcentováno to, že se omezeními musí šetřit a nadbytečně je nezneužívat.¹⁷⁹

V České republice je stěžejním právním předpisem pro časy krize ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. Ústava a LZPS mají za úkol zajistit základní principy fungování státu, když je vše v pořádku. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky ústavní pořádek doplňuje tak, aby bylo možno zajistit fungování státu i za krizových situací.¹⁸⁰ Tento ústavní zákon upravuje tři nejvýznamnější krizové stavy – nouzový stav, stav ohrožení státu a zmiňuje rovněž válečný stav (ten je blíže upraven v čl. 43 Ústavy České republiky).

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů („krizový zákon“), potom upravuje tuto problematiku na zákonné úrovni. V tomto zákoně je mimo jiné upraven nejnížší krizový stav – stav nebezpečí. Ten může být vyhlášen na území kraje nebo jeho části. Vyhlásit ho může hejtman kraje/primátor hlavního města Prahy.¹⁸¹

Pro zajištění bezpečnosti v České republice prozatím vždy stačilo „pouhé“ vyhlášení stavu nebezpečí anebo nouzového stavu.

Ústavní zákon o bezpečnosti ukládá vládě povinnost už při vyhlášení nouzového stavu vymezit, která práva a v jakém rozsahu omezuje (a které povinnosti se ukládají).¹⁸²

5.4 Omezení petičního práva

Zákon o právu petičním v § 2 přímo stanovuje, že ve výkonu petičního práva nesmí být nikomu bráněno.¹⁸³ Ovšem, jak jsem zmínila výše, toto právo není chráněno absolutně – může být ve výjimečných a odůvodněných případech omezeno.

¹⁷⁹ Čl. 4, odst. 4, tamtéž

¹⁸⁰ Str. 77, GERLOCH, Aleš, Jan HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 516 s. ISBN 978-80-7380-423-7.

¹⁸¹ § 3, odst. 3, zákon č. 240/2000 Sb., o *krizovém řízení a o změně některých zákonů* v posledním znění

¹⁸² čl. 6, odst. 1, Ústavní zákon č. 110/1998 Sb, o *bezpečnosti České republiky* v posledním znění

¹⁸³ § 2, zákon č. 85/1990 Sb., o *právu petičním* v posledním znění

Fyzická osoba je v době krizového stavu povinna (mimo jiné) strpět omezení, která vyplývají z krizových opatření.¹⁸⁴

Předpokládejme, že největší překážkou ve výkonu petičního práva osoby by mohl být případný zákaz vstupu, pobytu a pohybu osob na vymezených místech nebo území. Tento zákaz je vláda oprávněna v době trvání nouzového stavu nařídit dle § 6 odst. 1, písm. b). krizového zákona.¹⁸⁵

Lze ovšem říci, že ani toto zas tak moc výkon petičního práva neomezuje. Výhodou je, že i LZPS i zákon o právu petičním umožňují sepsat petici i samotnému jednotlivci.¹⁸⁶ Proto je pro autora teoreticky možné, aby vytvořil petici, tu podepíše sám (nebo např. s rodinou či jinými spolubydlícími), a odešle ji adresátovi poštou.

Další teoretickou situací může být to, že by člověk rád svým podpisem podpořil již sepsanou petici. Pokud se jedná o klasickou listinnou petici, ke které autor shromažďuje vlastnoruční podpisy petentů, může být zvolen například následující postup. Potencionální petent může kontaktovat autora nebo osobu zodpovědnou za sběr podpisů a požádat ho o zaslání petice a/nebo petičních podpisových archů. Ty je možno zaslat fyzicky poštou nebo třeba e-mailovou zprávou (příjemce by si potom petiční archy sám vytiskl). Petent se potom může s dokumenty řádně seznámit, pokud uzná za vhodné, tak je vlastnoručně podepsat a zaslat autorovi zpět poštou.

Od 1. 2. 2022, kdy začala být účinná novela zákona o právu petičním, se možnost výkonu petičního práva při případném zákazu pohybu/vycházení znatelně zjednodušila. Díky tomu, že lze petici sepsat, podepsat, ale i podat adresátovi pomocí elektronického nástroje Ministerstva vnitra,¹⁸⁷ umožňuje to každému využít svého petičního práva, aniž by v podstatě musel opustit domov.

¹⁸⁴ § 31, odst. 3, písm. c), zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů v posledním znění

¹⁸⁵ § 6, odst. 1, písm. b), zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů v posledním znění

¹⁸⁶ č. 18, odst. 1, Úplné znění usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky v posledním znění; § 1, odst. 1, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

¹⁸⁷ § 6a, zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v posledním znění

Každopádně velkou výhodou je to, že časové období pro shromažďování podpisů pod petici není zákonem nijak omezeno. Pokud autor z nějakého důvodu na shromáždění co největšího počtu podpisů nespěchá (spěchat by mohl např. pokud je petice proti určitému aktu, který má pevně stanovené datum, a autor by rád měl shromážděno co nejvíce podpisů ještě před tímto datem), je nejjednodušším řešením prostě dočasně sběr podpisů pozastavit a pokračovat v něm po ukončení krizového stavu.

Na závěr bych ráda dodala, že pokud se kdokoliv cítí být nějakým rozhodnutím orgánu veřejné správy na svých právech zkrácen či omezen (platí to samozřejmě i pro možnost výkonu práva petičního), může se obrátit na soud, aby byla zákonnost daného rozhodnutí přezkoumána.¹⁸⁸

¹⁸⁸ čl. 36, odst. 2, Úplné znění usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky v posledním znění

Závěr

Úvodní část této bakalářské práce poskytuje čtenáři kompletní přehled toho, jak se vyvíjelo petiční právo, resp. právo na svobodu projevu nebo právo na odpor proti útlaku, ve světě i v České republice. Tento historický vývoj popisují skrze ty nejdůležitější dokumenty zaručující lidská práva.

V následující části jsem se zaměřila na popis zákonné úpravy petičního práva v České republice. Popisují především české právní předpisy, které petiční právo upravují (LZPS a zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním). Věnuji se ale i mezinárodním smlouvám, které jsme ratifikovali a přijali je tak do svého právního řádu, a právu Evropské unie (unijní právní předpisy se stávají součástí našeho právního řádu, neboť jsme členem EU).

Hlavní díl práce se zabývá samotnými peticemi ve smyslu zákona o právu petičním. Rozebírám náležitosti, které petice a petiční archy musí obsahovat, aby je adresát mohl jako petice přijmout a pracovat s nimi tak. Věnuji se i možnému obsahu petice. Ten je omezen ustanoveními LZPS i zákona o právu petičním. Právní úprava toho, jak by měla policie postupovat, pokud petice tato omezení překračuje, je ovšem nejasná. Myslím si, že by bylo vhodné, aby byly příslušné předpisy o taková ustanovení doplněny.

Dále popisují všechny procesy od sepsání petice až po její podání státnímu orgánu. Zaměřila jsem se i na osoby, které se celého procesu účastní (autora, petenty, adresáty petic). Na základě usnesení (petičních) výborů jsem blíže zanalyzovala proces přijetí petic vybranými státními orgány (Poslanecká sněmovna a Senát).

Vzhledem k tomu, že ke dni 1. 2. 2022 vzešla v účinnost novela zákona o právu petičním, která zavádí možnost vytvoření petice pomocí elektronického nástroje Ministerstva vnitra, vysvětlila jsem čtenáři podrobně způsob, jakým tento nástroj funguje.

Celá jedna kapitola řeší problematiku zvláštních typů petic. Protože v české právní úpravě figurují i petice, které nejsou klasickými peticemi, ale řídí se jinými

zákony, pokusila jsem se alespoň v krátkosti čtenáři poskytnout do těchto zákonů vhled. Stručně zmiňuji a popisuji i takzvané „online petice“. Ty ovšem nemají v českém právním řádu žádné právní důsledky. Myslím si, že kvůli jejich (i když neformálnímu) pojmenování se mnozí jedinci mohou snadno nechat nachytat, protože mohou uvěřit, že jejich podpis nějaké právní důsledky vyvolá. I proto jsem si dovolila navrhnout řešení, které by mohlo zlepšit orientaci veřejnosti v této problematice.

Občané Evropské unie mají možnost se zapojit do politiky EU formou Evropské občanské iniciativy. Tímto způsobem se mohou občané obrátit na Evropskou komisi s určitým problémem a požádat ji, aby vytvořila legislativní akt, pomocí kterého by se snadněji dosáhlo cílů této iniciativy. Vysvětlila jsem, jakým procesem musí iniciativa projít a do tabulky jsem shrnula, kolik iniciativ již tímto kompletním procesem prošlo a jakým způsobem na ně Komise zareagovala.

V poslední kapitole jsem se zabývala problematikou krizových stavů. Ve stručnosti jsem představila legislativu týkající se takových situací a shrnula jsem, za jakých podmínek mohou být lidská (a tedy i politická) práva omezena.

Tato bakalářská práce kompletně zmapovala petiční právo v České republice, posoudila závazky, které nám v tomto ohledu vyplývají z mezinárodních smluv a unijního práva, a zanalyzovala možnosti, jakým způsobem může každý jednotlivec svého práva využít.

Seznam použité literatury

Monografie

- BÍLKOVÁ, Veronika, Jan KYSELA a Pavel ŠTURMA (eds.). *Výjimečné stavy a lidská práva*. Praha: Auditorium, 2016. 224 s. ISBN 978-80-87284-57-5.
- GERLOCH, Aleš, Jan HŘEBEJK a Vladimír ZOUBEK. *Ústavní systém České republiky*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 516 s. ISBN 978-80-7380-423-7.
- HATTENHAUER, Hans. *Evropské dějiny práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. 708 s. ISBN 80-7179-056-7.
- HAVLÍČEK, Aleš (vyd.). *Lidská a přirozená práva v dějinách*. 1. vydání. Ústí nad Labem: Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2014. 235 s. ISBN 978-80-7414-620-6.
- JEMELKA, Luboš a Jan BŘEŇ. *Zákon o sdružování občanů, zákon o právu shromažďovacím, zákon o právu petičním s komentářem*. Praha: ASPI, 2007. 172 s. ISBN 978-80-7357-279-2.
- KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. 1019 s. ISBN 80-86898-44-X.
- MOLEK, Pavel. *Politická práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 616 s. ISBN 978-80-7478-502-3.
- PAVLÍČEK, Václav. a kol. *Ústavní právo a státověda II. díl. Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. 1160 s. ISBN 978-80-7502-468-8.
- TINKOVÁ, Daniela (ed.). *Zrození občana: antologie dokumentů z Francouzské revoluce*. 1. vydání. Praha: Academia, 2015. 482 s. ISBN 978-80-200-2423-7.

Zákonná úprava

Ústavní zákony

- Nejvyšší patent z 25. dubna 1848 *Ústavní listina rakouského císařství*
- Ústava rakouské říše ze dne 4. března 1849
- Ústavní zákon č. 121/1920 Sb., *kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky*
- Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., *Ústava Československé republiky*
- Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., *Ústava Československé socialistické republiky*
- Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., *Ústavní zákon, kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní republiky*
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*
- Úplné znění usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., *o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky*
- Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., *o bezpečnosti České republiky*

Zákony

- Císařský patent č. 946/1811 Sb. zák. soud., *Obecný zákoník občanský*
- zákon č. 142/1867 ř.z., *o obecných právech občanů státních v královstvích a zemích v radě říšské zastoupených*
- zákon č. 141/1961, *o trestním řízení soudním (trestní řád)*
- zákon č. 85/1990 Sb., *o právu petičním*
- zákon č. 424/1991 Sb., *o sdružování v politických stranách a v politických hnutích*
- zákon č. 90/1995 Sb., *o jednacím řádu Poslanecké sněmovny*
- zákon č. 247/1995 Sb., *o volbách do Parlamentu České republiky*

- zákon č. 107/1999 Sb., *o jednacím řádu Senátu*
- zákon č. 128/2000 Sb., *o obcích*
- zákon č. 129/2000 Sb., *o krajích*
- zákon č. 131/2000 Sb., *o hlavním městě Praze*
- zákon č. 240/2000 Sb., *o krizovém řízení a o změně některých zákonů*
- zákon č. 491/2001 Sb., *o volbách do zastupitelstev obcí*
- zákon č. 3/2002 Sb., *o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů*
- zákon č. 22/2004 Sb., *o místním referendu*
- zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky*
- zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*
- zákon č. 275/2012 Sb., *o volbě prezidenta republiky*
- zákon č. 261/2021 Sb., *kterým se mění některé zákony v souvislosti s další elektronizací postupů orgánů veřejné moci*

Předpisy Evropské unie

- Listina základních práv EU
- Smlouva o Evropské unii
- Smlouva o fungování Evropské unie
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 211/2011 ze dne 16. února 2011 o občanské iniciativě
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/788 ze dne 17. dubna 2019 o evropské občanské iniciativě

Přijetí mezinárodních úmluv

- Vyhláška č. 30/1947 Sb., vyhláška ministra zahraničních věcí o chartě Spojených národů a statutu Mezinárodního soudního dvora, sjednaných dne 26. června 1945 na konferenci Spojených národů o mezinárodní organizaci, konané v San Francisku.

- Vyhláška č. 120/1976 Sb., vyhláška ministra zahraničních věcí o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech
- Sdělení č. 209/1992 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

Usnesení

- Usnesení č. 14 petičního výboru ze 3. schůze dne 18. ledna 2022
- Usnesení č. 80 Výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice ze 13. schůze konané dne 2. února 2022

Návrh zákona

- 756/0 Vládní návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s další elektronizací postupů orgánů veřejné moci

Webové stránky a elektronické zdroje

- *Čím je možné se přihlásit v prostředí národního bodu* [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://info.identitaobcana.cz/idp/>
- *Charta 77 - My jsme to nevzdali* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.myjsmetonevzdali.cz/temata/normalizace-a-disent/charta-77/>
- *Kontaktujte nás - Petice.com* [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.petice.com/contact.php>
- *Nejnovější online petice | Česká republika - Petice.com* [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: https://www.petice.com/browse.php?order_by=petition_created&page_number=1
- *O výboru* [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=3909>

- *Petice kulturních pracovníků za propuštění Václava Havla* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.vaclavhavel.cz/cs/index/novinky/675/petice-kulturnich-pracovniku-za-propusteni-vaclava-havla>
- *Petice Online* [online]. [cit. 2022-02-06]. Dostupné z: www.petice.com
- *Podrobnosti k iniciativě | Evropská občanská iniciativa* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2018/000004_cs
- *Podrobnosti k iniciativě | Evropská občanská iniciativa* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2017/000004_cs
- *Podrobnosti k iniciativě | Evropská občanská iniciativa* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2017/000002_cs
- *Podrobnosti k iniciativě | Evropská občanská iniciativa* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000007_cs
- *Podrobnosti k iniciativě | Evropská občanská iniciativa* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000005_cs
- *Podrobnosti k iniciativě | Evropská občanská iniciativa* [online]. [cit. 2022-02-08]. Dostupné z: https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2012/000003_cs
- *Prameny a působnost práva Evropské unie* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/6/prameny-a-pusobnost-prava-evropske-unie>
- *USA a podpora lidských práv* [online]. [cit. 2022-03-03]. Dostupné z: <https://cz.usembassy.gov/cs/our-relationship-cs/politika-historie/usa-a-lidska-prava/>

- *Všeobecná deklarace lidských práv* [online]. [cit. 2022-03-03]. Dostupné z: https://www.osn.cz/wp-content/uploads/UDHR_2016_CZ_web.pdf
- *Zveřejnění petice Několik vět* [online]. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/stalo-se/zverejneni-petice-nekolik-vet>